

Onsdagen den 22 mars

Kl. 19.30

Onsdagen den
22 mars 1972

Bidrag till S:t
Lukasstiftelsen

Förhandlingarna leddes till en början av herr förste vice talmannen.

§ 1 Framställningar inom socialdepartementets verksamhetsområde (forts.)

Fortsattes föredragningen av socialutskottets betänkande nr 5.

Punkten 17

Bidrag till S:t Lukasstiftelsen

Kungl. Maj:t hade under punkten F 5 (s.87) föreslagit riksdagen att till Bidrag till S:t Lukasstiftelsen för budgetåret 1972/73 anvisa ett anslag av 75 000 kronor.

I motionen 1972:1033 av herr Werner i Malmö m. fl. (m, c, fp) hade hemställts att riksdagen vid behandlingen av bilaga 7 till statsverkspropositionen under punkten F 5 Bidrag till S:t Lukasstiftelsen för budgetåret 1972/73 beslutade anslå 90 000 kronor.

Utskottet hemställde

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972:1033 till Bidrag till S:t Lukasstiftelsen för budgetåret 1972/73 anvisade ett anslag av 75 000 kronor.

Reservation hade avgivits

12. beträffande medelsanvisningen av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c), Hyltander (fp), Andreasson (c) och Åkerlind (m), som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1972:1033 till Bidrag till S:t Lukasstiftelsen för budgetåret 1972/73 anvisade ett anslag av 90 000 kronor.

Herr HYLTANDER (fp):

Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning av reservationen 12 under punkten 17, som gäller anslag till S:t Lukasstiftelsen. Först vill jag dock göra några reflexioner i anslutning till herr Göran Karlssons synpunkter på herr Hamrins anförande i den s. k. principiella debattomgången.

Herr Karlsson betecknade herr Hamrins anförande som en litania. Förmodligen använde han uttrycket litania i den felaktiga betydelsen av klagovisa. Jag kan definitivt inte dela den synpunkten på något sätt. Herr

Hamrin tog allvarligt upp några bekymmersamma sakproblem under socialhuvudtiteln, vilka hade fordrat en mer konstruktiv behandling av herr Karlsson än att bara viftas bort som en klagolåt. Vi *har* problem på det sociala området, och vi bör hjälpas åt att lösa dem.

Enligt uppslagsboken har litanian betydelsen av bön och åkallan och kommer av ett grekiskt ord som betyder detta. Jag skulle vilja beteckna den som en bön om hjälp. Den har många beröringspunkter med det område som socialutskottet här behandlar. Dels av den anledningen, dels för att vi skall få besked om vad bönen verkligen innehåller skall jag tillåta mig att citera ur densamma. Av tidsskäl citerar jag inte hela, även om det kanske inte skulle skada någon av kammarens ledamöter.

Valda citat ur Litanian:

"Herre, hör vår bön.

— — —

för all villfarelse,
för allt ont,
för djävulens försåt och list,
för pest och hungersnöd,
för krig och örlig,
för uppror och tvedräkt,
för eld och våda,
för ond bråd död,
för den eviga döden

Bevara oss, milde Herre Gud.

— — —

Hjälp oss, milde Herre Gud.

— — —

att du värdes bevara alla biskopar, präster och
församlingar i sann lära och heligt leverne,
att du värdes återkalla
alla villfarande och förförda,

-- -- --

att du värdes hjälpa och trösta alla anfäktade och
bedrövade.

— — —

Att du värdes hjälpa och undsätta alla dem som äro
i nöd och fara,
att du värdes bevara och hjälpa alla havande
kvinnor och barnaföderskor,
att du värdes vederkvicka och trösta alla sjuka,
att du värdes förlossa alla oskyldiga fångar,
att du värdes försvara och försörja alla änkor och
faderlösa, fattiga och förtryckta,
att du värdes giva oss ett försonligt hjärta mot
våra fiender och förtaga all ovänskap,
att du värdes förbarma dig över alla människor,
att du värdes nådigt höra oss."

Slutligen i de sista raderna: "Kriste, hör vår bön."

Så långt alltså Litanian, och om vi då skall anknyta till betygsättningen av herr Hamrins anförande kan man väl för dem, som inte har möjlighet att delta i bönen till den som bönen egentligen riktar sig till utan som kanske tror mer på Hans Majestäts regering, göra en bildlig överföring och låta bönen gå dit. Det borde väl också vara ett ställe, där dessa vädjanden hör hemma.

Så till dagens text — för att hålla stilen — som är hämtad från S:t Lukas och anslaget till S:t Lukasstiftelsen. Det är väl inte bara en tillfällighet att stiftelsen har tagit det namnet. S:t Lukas var — fortfarande enligt samma uppslagsbok — namnet på en av Pauli medhjälpare, till yrket läkare enligt Kolosserbrevet 4:14. Det är väl för att understryka att det inte är enbart operationer av somatisk art som kan bringa läkedom till människor som den här organisationen har startat sin rådgivande verksamhet.

Jag skall dock inte gå in på detta närmare; stiftelsen fyller en stor uppgift, och att detta anslag har kommit upp till debatt beror på att stiftelsen har starkt ökade behov av medel för sin utbildningssektor, såsom framhålls i motionen. Denna utbildningsverksamhet är mycket ansträngd, från både ekonomisk och personell synpunkt, och samhällets övriga vårdinstitutioner får en betydande hjälp genom stiftelsens utbildningsverksamhet. Jag kan från mitt eget län, Skaraborgs, vitsorda ett gott samarbete mellan familjerådgivningen i landstingets regi och S:t Lukas'; de samarbetar utomordentligt väl. S:t Lukasstiftelsen vill i sin ringa mån hjälpa till att söka lösa några av de problem som berördes i bl. a. herr Hamrins anförande i principdebatten och som vi ovedersägligen har på det sociala området. Den gör inte anspråk på att kunna lösa alla problem — inte ens alla som den tar sig an — men den vill bidra till deras lösningar.

Anslaget är ju ytterst blygsamt; det är en höjning från 60 000 1971 till 90 000 kronor i år som vi har begärt i motionen. Förslaget från regeringshåll har stannat på 75 000 kronor, alltså innebärande en liten ökning med 15 000 kronor. Jag vill anknyta till vad statsministern sade i Filadelfia häromdagen, då han gav uttryck för en vilja att hjälpa de frivilliga organisationerna till att arbeta med sociala frågor och liknande men skyllde på finansministern, som var en hård herre och inte lika lätt att få pengar från som enskilda frivilliga givare. De här 15 000 kronorna tycker jag ändå att han kunde hjälpa till med att plocka fram.

För att något belysa vad beloppet egentligen betyder vill jag jämföra det med att till vuxenutbildningen för innevarande budgetår har upptagits drygt 437 miljoner kronor och för nästkommande budgetår något över 523 miljoner. Därtill kommer kostnaderna för en del studiesociala åtgärder i vuxenutbildningen på 80–90 miljoner. De kommunala kostnaderna för vuxenutbildningen stannar på ca 125 miljoner, och utanför nämnda belopp ligger kostnaderna för arbetsmarknadsutbildningen, som väl också kan sägas vara en utbildningsform för vuxna. Inkluderar man dessa, kan totalkostnaderna för vuxenutbildningen grovt räknat sägas vara 1 miljard kronor. Tar vi då beloppet 15 000 kronor, som motionen 1033 begär utöver de 75 000 kronor som propositionen anvisar, betyder det 1,5 procent av 1 promille av den här miljarden. Detta tycker jag är ett mycket blygsamt belopp, som kammarens majoritet faktiskt borde kunna bifalla.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen 12 vid förevarande betänkande.

Herr WERNER i Malmö (m):

Herr talman! Till vad nu är sagt vill jag bara foga några ord.

Jag kan förstå om utskottsmajoriteten tycker sig ha varit generös när den gått på propositionens linje och höjt anslaget till S:t Lukasstiftelsen med 15 000 kronor, och den kan måhända tycka att det är förmätet av oss att yrka en förhöjning med 100 procent — 15 000 kronor till, alltså. Men i vissa fall säger procenttal förfärligt litet. Här i kammaren befinner sig nu 12 eller 13 människor, och när utskottets ordförande tar till orda kanske det blir 25, alltså ca 100 procent flera. Men ändå är det ju fortfarande en ytterst liten politisk församling. Man måste också säga, att det belopp som äskats till S:t Lukasstiftelsen är mycket blygsamt. Det gäller ju dock en institution som gör en synnerligen samhällsgagnande insats på två fält. Stiftelsen har utbildningsinstitut i Stockholm och på fyra andra platser i landet, där man utbildar terapeuter av skilda slag. Deras antal uppgår till 150 om året. Dessa går sedan ut på skilda håll, dels till stiftelsens tio egna mottagningar i landet, dels till olika kommunala tjänster där de gör sin insats.

Den utbildning som ges är inte någon kort kursverksamhet utan den pågår fyra terminer. Det är intygskursen. Dessutom finns en sommarkurs i Sigtuna. Undervisning sker på universitetsnivå med fackmän som undervisare — läkare, psykiater, psykologer och teologer. Det är alltså fråga om högt kvalificerat folk.

De tio mottagningarna i landet tar på ett år emot ca 10 000 besök. Alldeles självfallet är att man därmed avlastar de psykiatriska klinikerna runt om i landet. Vi vet, att det tyvärr blivit allt vanligare att människor av alla kategorier får psykiska besvär. De drabbas av psykiska störningar av olika slag. Vad dessa beror på kan det råda delade meningar om. Faktum är bara att situationen är sådan. Det gäller skolungdom — vilket skolläkarna intygar — det gäller de värnpliktiga — regementsläkarna talar om saken. Företagsläkarna har liknande erfarenheter. S:t Lukasstiftelsen har även fått med en del skolfolk i denna utbildning för att de därefter skall kunna göra en insats i sitt ordinarie arbete. Ofta remitterar läkare sina patienter just till S:t Lukasstiftelsens mottagningar. Ordförande i överstyrelsen för S:t Lukasstiftelsen är skolläkaren i Norrköping, dr Törnkvist.

Det är också värt att nämna att S:t Lukasstiftelsen ägnar de människor som kommer till mottagningarna lång tid — i medeltal 10–11 timmar. Vi vet hur det är på våra hårt belastade psykiatriska kliniker med långa väntetider och kort besöks-tid. Man hinner inte med mer. Lukasstiftelsen utför här ett mycket gagnande arbete, som jag tycker att riksdagen har all anledning att sluta upp kring, så mycket mer som statsrådet Aspling i dag från talarstolen sade att vi måste prioritera den psykiatriska sjukvården. Det ligger ju också en proposition på riksdagens bord om ändrade bidragsregler till den psykiatriska sjukvården.

Nog bör samhället hälsa en sådan insats med tillfredsställelse. Det är en insats som också i stor utsträckning sker med frivilliga ekonomiska

och personliga resurser. När vi nu yrkar på ytterligare femton fattiga tusenlappar till denna verksamhet, är detta anslag realiter ingen utgift utan en besparing för samhället; därigenom avlastar man våra psykiatriska kliniker deras långt dyrbarare vårdinsatser. Anslaget på 90 000 kronor gäller alltså ca 10 000 hjälpsökande. Detta är förvisso en räntabel investering, och det är beklagligt att våra vänner i regeringspartiet inte har kunnat sluta upp kring den föreslagna höjningen av anslaget.

Jag ber med dessa ord, herr talman, få yrka bifall till reservationen under denna punkt.

I detta anförande instämde herrar Nelander (fp), Åberg (fp), Källstad (fp), Strindberg (m) och Åkerlind (m).

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Herr talman! Redan förra året sade jag att S:t Lukasstiftelsen gör ett gott arbete, och på den punkten har jag inte haft anledning att ändra mig utan kan stå fast vid vad jag då sade.

Sedan hör det till saken att vad motionärerna begärde förra året det har man fått nu. Det anser man tydligen inte vara tillräckligt utan höjer anslagskraven, och så har man hamnat i den där gamla trallen att begära ännu mera trots att man får mera. Jag kan förstå det, och faktum är ju att tekniken i riksdagsarbetet ofta är den när man höjer anslag. Det finns ju alltid välvilliga motionärer som begär mer. Vi har alltså hamnat i den gamla vanliga situationen att vi tar ställning enligt det förslag som föreligger, men sedan kan vi inte tillmötesgå alla de önskingar som motionärer för fram. Så enkelt är det.

Jag bestrider inte att S:t Lukasstiftelsen gör ett gott arbete, men jag vågar ändå säga till herr Werner i Malmö att om vi skulle kunna driva den psykiatriska vården genom frivilliga insatser vore det en Gudi behaglig gärning ur ekonomisk synpunkt. Dessvärre går det inte att klara den psykiatriska vården enbart på den linjen.

Herr talman! Jag skall koncentrera detta genom att kort och gott be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr WERNER i Malmö (m):

Herr talman! Herr Karlsson i Huskvarna vet lika väl som jag att vi har kostnadsstegringar år för år. Det är därför rimligt att komma med detta yrkande i år. Med tanke på konjunkturläget är det också betydligt svårare nu att få in pengar på frivillig väg till sådant här arbete. Mycket av S:t Lukasstiftelsens arbete baseras på frivilliga bidrag och gåvor. Stiftelsen har glädjande nog också expanderat, i synnerhet inom utbildningssektorn, och detta drar mycket pengar. Det finns alltså goda motiv för att vi har återkommit med vårt yrkande i år.

Självfallet kan vi inte klara den psykiatriska vården genom frivilliga insatser, det har vi aldrig påstått. Men som situationen just nu är, herr Karlsson i Huskvarna, med långa väntetider och det pressade läget över huvud taget för den psykiatriska vården här i landet är det väl utmärkt att det finns institutioner av frivilligt slag som kan komplettera och hjälpa till att avlasta sjukhusen en del bördor.

Onsdagen den
22 mars 1972

*Bidrag till S:t
Lukasstiftelsen*

Det borde herr Karlsson i Huskvarna förstå och därför också kunna tillstyrka ett sådant här blygsamt yrkande.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Herr talman! Jag förstår mycket väl att alla frivilliga organisationer både behöver och vill ha mer pengar. Ett faktum är ändå att man här har höjt anslaget med ett procentuellt sett ganska betydande belopp. Reellt är det 15 000 kronor. Det är i varje fall lika mycket som motionärerna begärde förra året.

Herr Hyltander gjorde jämförelser med vuxenutbildningen och arbetsmarknadsutbildningen, och det är klart att man då kan sväva ut hur långt som helst. Men det går inte att göra sådana jämförelser på den här punkten.

Herr HYLTANDER (fp):

Herr talman! Herr Karlsson i Huskvarna har väl ändå en viss uppfattning om proportionen på detta anslag i förhållande till vad samhället kostar på sig i andra sammanhang. Även om man jämför med belopp som inte ligger exakt inom samma område så märker man hur litet det aktuella beloppet är. Det gäller alltså 1,5 procent av 1 promille av denna miljard. Det tycker jag verkligen att herr Karlsson kunde kosta på sig -- och även de som stöder utskottsmajoriteten.

Herr WERNER i Malmö (m):

Herr talman! Jag vill bara rätta herr Karlsson i Huskvarna på en punkt. Vi begärde 80 000 kronor i fjol och får nu 75 000 kronor, så herr Karlsson kanske inte lämnade helt korrekta uppgifter här nyss.

Sedan säger herr Karlsson att det är klart att frivilligorganisationer behöver mer pengar. Men här är det ju fråga om en frivillig organisation som verkligen gör insatser som det allmänna i annat fall måste göra. Vi tycker därför att i det läge som vi här försökt beskriva, där så många människor har psykiska besvär och sjukvården på det psykiska området inte hinner uträtta vad den skulle, så borde man kunna tillmötesgå önskemålen.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 12 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hyltander begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 17 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 12 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hyltander begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 147
Nej — 134
Avstår — 3

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

Hälsovårdsupplysning

Punkterna 18 och 19

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 20

Hälsovårdsupplysning

Kungl. Maj:t hade under punkten F 8 (s. 91—92) föreslagit riksdagen att till Hälsovårdsupplysning för budgetåret 1972/73 anvisa ett reservationsanslag av 3 800 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats

1. motionen 1972:117 av herr Börjesson i Falköping (c),
2. motionen 1972:334 av herr Helén m. fl. (fp) vari, såvitt nu var i fråga, hemställt att riksdagen beslutade om ett i förhållande till statsverkspropositionens förslag med 1 000 000 förhöjt anslag på 4 800 000 kronor till hälsovårdsupplysning,
3. motionen 1972:477 av herr Richardson (fp) vari hemställt att riksdagen anvisade till Socialstyrelsen: 4 600 000 kronor till hälsovårdsupplysning,
4. motionen 1972:665 av herr Fälldin m. fl. (c) vari hemställt att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla att en parlamentarisk sammansatt kommitté gavs i uppdrag att kartlägga möjligheterna till samordnade sjukdomsförebyggande åtgärder varvid kommittén bl. a. borde
 - a) kartlägga behovet av och förutsättningarna för en samordnad och systematiskt genomförd allmän hälsoupplysning och hälsofostran,
 - b) framlägga förslag angående hälsoupplysningens innehåll, utformning och organisation, allt i syfte att skapa bättre förutsättningar för en aktiv medverkan från samhällsorgans och alla medborgares sida för att förbättra folkhälsan,
5. motionen 1972:1000 av herrar Bengtsson i Göteborg (c) och Pettersson i Örebro (c) samt
6. motionen 1972:1023 av herr Romanus m. fl. (fp, s, c, m).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972:334, såvitt nu var i fråga, och motionen 1972:477 till

Onsdagen den
22 mars 1972

Hälsövärdsupplysning

Hälsövärdsupplysning för budgetåret 1972/73 anvisade ett reservationsanslag av 3 800 000 kronor,

2. beträffande en propagandakampanj för förebyggande hälsövärd att riksdagen skulle avslå motionen 1972:117,

3. beträffande en parlamentarisk utredning om sjukdomsförebyggande åtgärder att riksdagen skulle avslå motionen 1972:665,

4. beträffande riktlinjer för ett tandhälsövärdsprogram att riksdagen skulle avslå motionen 1972:1000,

5. beträffande storleken av bidrag till NTS att riksdagen skulle avslå motionen 1972:1023.

Reservationer hade avgivits

13. beträffande medelsanvisningen av herrar Hamrin (fp) och Hyltander (fp), som ansett att utskottet under 1 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1972:477 samt med bifall till motionen 1972:334, såvitt nu var i fråga, till Hälsövärdsupplysning för budgetåret 1972/73 anvisade ett reservationsanslag av 4 800 000 kronor,

14. beträffande en parlamentarisk utredning om sjukdomsförebyggande åtgärder av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c), Hyltander (fp), Andreasson (c), Åkerlind (m) och Nisser (m), som ansett att utskottet under 3 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1972:665 hos Kungl. Maj:t hemställde att en parlamentariskt sammansatt kommitté fick i uppdrag att utreda frågan om samordnade sjukdomsförebyggande åtgärder som kunde avlasta sjukvård och socialvård.

Herr LARSSON i Öskevik (c):

Herr talman! Samhällets kostnader för hälso- och sjukvård har stigit mycket starkt de senaste åren. Orsakerna till den utvecklingen är givetvis många. Till en del ligger kostnadsökningens orsaker i bättre sjukvård, i mer förfinade och därmed dyrbarare metoder, men till en del säkerligen också i brister i vår nuvarande arbets- och boendemiljö. Listan på orsaker skulle kunna bli lång och förslagen till förebyggande åtgärder likaså. Mycket av utvecklingen på sjukvårdskostnadsområdet i framtiden hänger emellertid på möjligheten att motivera den enskilda människan till ett sunt liv i vid bemärkelse.

Även om, som det påpekats i motionen 665, mycket har utträttats på hälsöupplysningens område genom samhälleliga och enskilda initiativ, återstår ännu mycket att göra inom denna form av förebyggande hälsövärdverksamhet. Hälsöupplysningen måste få en väsentligt bredare och djupare förankring i samhället. Den måste genomföras kontinuerligt och systematiskt, om den skall ge önskad effekt.

Det är mot bakgrunden av detta som centern föreslagit att en parlamentariskt sammansatt kommitté ges i uppdrag att kartlägga möjligheterna till samordnade sjukdomsförebyggande åtgärder liksom behovet av och förutsättningarna för en systematiskt genomförd allmän hälsöupplysning och hälsofostran samt att lägga fram förslag till åtgärder för att förbättra folkhälsan.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen 14 vid punkten 20.

Herr HAMRIN (fp):

Herr talman! Jag har tidigare under den allmänna debatten berört frågan om missbruk av narkotika och alkohol, och jag hänvisar till vad jag då sade. Det är självklart att en av de vägar som man bör gå för att komma till rätta med dessa frågor är upplysningsverksamhet om vådorna av sådant missbruk.

Folkpartiets yrkande på ett med 1 miljon kronor förhöjt anslag på detta område kan förefalla vara väl tilltaget, men om man jämför det äskande som föreligger från socialstyrelsen, nämligen 7 200 000 kronor, med det av Kungl. Maj:t förordade anslaget på 3 800 000 kronor, framstår yrkandet genast som något blygsammare.

Vi får kanske anledning att återkomma till dessa frågor i ett senare sammanhang, och jag skall därför inskränka mig till att yrka bifall till reservationen 13 vid punkten 20.

Med samma motivering som den herr Larsson i Öskevik nyss har framfört ber jag också att få yrka bifall till reservationen 14 vid samma punkt.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Herr talman! Jag skall söka fatta mig lika föredömligt kort som mina meddebattörer.

Hälsovårdsupplysning behövs, och regeringen har anvisat nära 4 miljoner för ändamålet. Att folkpartiet vill ge 1 miljon mer är ju ganska typiskt. Man hugger till med en ökning och så blir det som det blir.

Förslaget om en parlamentarisk utredning avslogs av riksdagen förra året och någonting nytt har inte skett sedan dess. Med en parlamentarisk utredning löser man inte de problem som motionärerna skisserar.

Med den motiveringen yrkar jag, herr talman, kort och gott bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 13 av herrar Hamrin och Hyltander, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hamrin begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 20 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 13 av herrar Hamrin och Hyltander.

Onsdagen den
22 mars 1972

*Avlöning av vissa
läkare vid sjukhus
i Stockholm*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hamrin begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	234
Nej	—	51
Avstår	—	4

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölles.

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 14 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hamrin begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 20 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 14 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hamrin begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	146
Nej	—	141
Avstår	—	2

Mom. 4 och 5

Utskottets hemställan bifölles.

Punkterna 21–24

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 25

Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm

Kungl. Maj:t hade under punkten G 7 (s. 120–123) föreslagit riksdagen att till Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 14 545 000 kronor.

I motionen 1972:1015 av fru andre vice talmannen Nettelbrandt m. fl. (fp, c, m, vpk) hade hemställts att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, bilaga 7, punkten G 7, Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm skulle anvisa ett med 18 000 kronor förhöjt

förslagsanslag av 14 563 000 kronor, varav 18 000 kronor avsåg kostnad för utbyte av en tjänst som biträdande överläkare mot överläkare vid cytologiska laboratoriet på Sabbatsbergs sjukhus.

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

*Avlöning av vissa
läkare vid sjukhus
i Stockholm*

Utskottet hemställde

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972:1015 till Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm för budgetåret 1972/73 anvisade ett förslagsanslag av 14 545 000 kronor.

Reservation hade avgivits

15. beträffande viss läkartjänst vid Sabbatsbergs sjukhus av herrar Hamrin (fp) och Hyltander (fp), som ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1972:1015

a) bemyndigade Kungl. Maj:t att i enlighet med vad reservanterna förordat för cytologisk verksamhet vid Sabbatsbergs sjukhus i Stockholm inrätta en tjänst som överläkare i SKBe 3,

b) till Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm för budgetåret 1972/73 anvisade ett förslagsanslag av 14 563 000 kronor.

Herr HAMRIN (fp):

Herr talman! I en fyrpartimotion med fru andre vice talmannen Nettelbrandt som första namn har yrkats att en tjänst som biträdande överläkare vid Sabbatsbergs sjukhus skall förändras till överläkartjänst. Det är självklart inte någon ökad insats som man därmed vinner. Det är snarare ett rättvisekrav och en organisatorisk fråga som man på det sättet vill lösa på ett rättmätigt sätt. Det gäller en verksamhet vid cytologiska laboratoriet vid Sabbatsbergs sjukhus. Av motionen framgår att det är en väsentlig uppgift som läkaren i detta fall fullgör.

Jag skall helt kort i detta fall yrka bifall till reservationen 15 som är fogad till utskottets betänkande.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Herr talman! Jag yrkar kort och gott bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 15 av herrar Hamrin och Hyltander, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hamrin begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 25 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 15 av herrar Hamrin och Hyltander.

Onsdagen den
22 mars 1972

*Ungdomsvårds-
skolorna:
Driftkostnader*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hamrin begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	-	237
Nej	-	48
Avstår	-	3

Punkterna 26--31

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 32

Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader

Kungl. Maj:t hade under punkten 11 (s. 153—158) föreslagit riksdagen att till Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 91 630 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats

1. motionen 1972:1018 av fröken Pehrsson (c) och fru Olsson i Hölö (c) vari hemställts att riksdagen skulle avslå statsverkspropositionens förslag om indragning av vissa utskrivningsavdelningar vid ungdomsvårdsskolor,

2. motionen 1972:1031 av herr Tobé m. fl. (fp, s, c, m) vari hemställts att riksdagen skulle besluta uttala att slutlig ställning beträffande nedläggning och andra avvecklingsfrågor som rörde ungdomsvårdsskolorna inte borde tagas förrän 1967 års socialutredning redovisat ett mera allsidigt beslutsunderlag än det som nu kunde föreligga.

Utskottet hemställde

1. beträffande frågan om nedläggning av utskrivningsavdelningar att riksdagen skulle avslå motionen 1972:1018,

2. beträffande frågan om nedläggning av Morängens yrkesskola, m. m. att riksdagen skulle avslå motionen 1972:1031,

3. att riksdagen till Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader för budgetåret 1972/73 anvisade ett förslagsanslag av 91 630 000 kronor.

Reservation hade avgivits

16. beträffande frågan om nedläggning av Morängens yrkesskola, m. m. av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c), Hylltander (fp), Andreasson (c), Åkerlind (m) och Nisser (m), som ansett att utskottet under 2 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen 1972:1031 gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört.

Herr LARSSON i Öskevik (c):

Herr talman! Vården vid ungdomsvårdsskolorna har diskuterats livligt de senaste åren. Man har t. o. m. ifrågasatt verksamhetens berättigande. Vad är då anledningen till denna kritiska inställning? Låt mig nämna

några orsaker som kan ha medverkat till en negativ syn på denna vårdform.

För det första har eleven ofta placerats i en skola så långt från hemorten att kontakterna helt brutits med hemkommunens socialvård och med hemmet. Isolering kan möjligen från vårdsynpunkt i vissa fall vara nödvändig men försvårar säkerligen i de flesta fall möjligheterna till rehabilitering.

För det andra har eleverna hittills inte fått vårdas i öppen vård i det egna hemmet. Nu har en försöksverksamhet initierats som öppnar vägen för denna vårdform. Det är att hälsa med tillfredsställelse och stämmer väl med den sociala helhetssyn som vi vill tillämpa.

För det tredje — och det är kanske det allvarligaste — har förutsättningen för vård på ungdomsvårdsskola varit ett tvångsomhändertagande.

Trots de snäva ramarna för arbetet vid ungdomsvårdsskolorna vågar jag nog påstå att vårdens innehåll väsentligt har förbättrats. Samtidigt kan konstateras att vårdklientelet blivit allt tyngre.

Behöver man nu ha institutionsvård på detta område? Jag svarar utan tvekan ja. Här liksom på många andra områden behövs den slutna vården som en naturlig länk i vårdkedjan. Därmed är inte sagt att denna slutna vård skall vara statiskt utformad, och därmed är inte heller sagt att ökad omfattning av öppenvården är förkastlig — tvärtom. Men tyvärr räcker inte alltid öppenvården till.

Utskottsmajoriteten tillstyrker nu ett förslag om nedskärning av platsantalet vid ungdomsvårdsskolorna inklusive nedläggning av Morängens yrkesskola. Som skäl åberopar man bl. a. att den faktiska beläggningen räknat i antalet närvarande på ungdomsvårdsskolorna varit låg de senaste åren. Jag skall här inte diskutera huruvida närvaroantalet ger en riktig bild av utnyttjandegraden. Vi reserverar oss inte heller angripit dessa beläggningssiffror, även om vi är medvetna om att platsefterfrågan fluktuerar rätt starkt, att väntetider förekommer och att objektiva bedömare anser att det inte finns någon överkapacitet i dagens läge.

Vad vi vänder oss starkt emot är en åtgärd som kan minska möjligheten att finna nya och bättre arbetsformer för ungdomsvårdsskoleverksamheten. Vid Morängens yrkesskola med dess begränsade elevantal och dess närhet till storstadsregionen skulle man kunna i moderna lokaler pröva exempelvis samkönad undervisning och frivillig intagning vid ungdomsvårdsskoleenheter.

Till sist vill jag rent allmänt varna för en sådan nedläggningstakt att vår beredskap på ungdomsvårdsskolesektorn blir otillräcklig. Från många håll, senast i debatten i dag och i utskottet i går av generaldirektör Rexed, har talats om det ökande opiatmissbruket bland ungdom i vårt land, ett missbruk som för övrigt hela Europa nu drabbas av. Vi måste på det här området hålla en god beredskap.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservationen 16 under punkten 32.

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

*Ungdomsvårdsskolorna:
Driftkostnader*

Onsdagen den
22 mars 1972

*Ungdomsvårds-
skolorna:
Driftkostnader*

Herr TOBÉ (fp):

Herr talman! I utskottets betänkande skildras utvecklingen på vårdområdet i fråga om ungdomsvårdsskolorna, och det konstateras att man är på väg till andra, mera öppna former. Bl. a. har kommunerna där visat vägen och tagit hand om en del av det klientel som tidigare var på de statliga ungdomsvårdsskolorna. Följden har blivit att tillgängliga skolplatser inte fullt utnyttjas. Därför har statsrådet i sitt förslag dragit den slutsatsen att man skall lägga ned dels en skola, Morängens skola i Uppland, dels en avdelning på vardera av sex andra skolor, som hör till de större.

I den fyrpartimotion, nr 1031, som jag närmast talar för har också nedgången i elevantal uppmärksamats, men vi menar att denna inte bör föranleda några förhastade indragningar av någon skolenhet. Det är nämligen så att 1967 års socialutredning har att behandla den långsiktiga lösningen av de här problemen, och utredningen väntas komma med ett principbetänkande i år. Mycket talar för att utvecklingen pekar mot att mindre enheter ger bättre vård. Morängens skola är en av de mindre men också mycket väl utrustad. Då kan det vara förhastat att börja förändringen med att dra in en sådan enhet innan utredningen lagt fram något förslag. Förslaget skulle ju kunna föranleda att man skall bibehålla den typ av skola som Morängen utgör ett exempel på.

Enligt uppgift från socialstyrelsen har tendensen i elevtillströmningen förändrats. Det finns t. o. m. för närvarande s. k. expekter, alltså vårdbehövande som väntar på intagning på ungdomsvårdsskolor. Sådana förändringar kan ju ske av och till.

Härtill kommer att just den skola det här närmast gäller är topputrustad. Under åren 1968 till 1971 har närmare 2,5 miljoner kronor lagts ned på olika investeringar vid skolan, och däri är då inte medräknat kostnader för nya personalbostäder, som blev färdiga så sent som i november förra året. Detta måste sägas vara ett ytterst betänkligt sätt att handha allmänna medel. Det är inte rimligt att låta riksdagen ta ansvaret för denna miljonrullning utan att redovisa någon alternativ användning. Jag utgår ifrån att socialstyrelsen som huvudman för upprustningen gjort denna i god tro och inte kunnat förutse departementets ställningstagande i årets statsverksproposition.

En viss ljusning i detta avseende kan förmärkas just i dag. Det är statsrådet Lidboms proposition om åtgärder mot narkotikamissbruk som delats i våra fack i eftermiddag. Den understryker först och främst vad motionärerna och reservanterna i reservationen 16 framhållit, nämligen att det inom socialutredningen pågår ett brett upplagt utredningsarbete i fråga om vårdformerna. Statsrådet finner det angeläget att vidga möjligheterna till försöksverksamhet. Han föreslår också att särskilda medel skall anslås härför och vill då gärna anknyta till olika initiativ från kommuner och ideella organisationer. Det överensstämmer också med den skrivelse som styrelsen för Morängens skola har ingivit till departementet sedan propositionen och även motionen hade skrivits. Om indragande av Morängens skola skulle beslutas, vill styrelsen påpeka att de stora kostnader som lagts ned omedelbart borde föranleda annan användning, t. ex. för försöksverksamhet.

I sammanhang med sitt omnämnande av den här försöksverksamheten anmäler statsrådet Lidbom att Stockholms kommun uttryckt intresse för att få disponera vissa anläggningar för vården av narkotikamissbrukare och har då nämnt bl. a. Morängens yrkesskola. De förhandlingar härom som tydligen ägt rum har inte resulterat i något avtal såvitt jag vet, kanske därför att man väntar på att riksdagen skall besluta om nedläggning av Morängens yrkesskola. Skulle ett avtal träffas mellan staten och Stockholms kommun, kan miljonrullningen något ursäktas. Kvar står i alla fall tveksamheten ur socialpolitisk synpunkt. Det kan inte vara försvarligt att lägga ned en skola som till omfång och verksamhet kan väntas motsvara vad socialutredningen kommer att förorda som den lämpliga typen.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen 16 vid betänkandet nr 5.

I detta anförande instämde fröken Ljungberg (m).

Fru OLSSON i Hölö (c):

Herr talman! När pojkar eller flickor i dag kommer till en ungdomsvårdsskola är de i regel gravt störda, och de är ofta narkomaner. De kommer till ungdomsvårdsskolan när det inte finns något annat alternativ.

Känner man något till en ungdomsvårdsskola är detta bekanta fakta. Därför är det med stor förvåning som man läser statsrådets och utskottets skrivningar om de alternativa vårdmöjligheter som nu finns och om att de större kommunernas egna vårdresurser har byggts ut. Man skriver helt allmänt utan att ge exempel.

De anställda på ungdomsvårdsskolorna är, när de läser detta, lika förvånade som jag. Det är väl tvärtom så att kommunernas egna resurser när det gäller institutionsvård under senare tid har blivit mindre. Man har lagt ned verksamheter som man bedrivit.

Till ungdomsvårdsskolorna kommer de unga t. ex. från barn- och ungdomspsykiatriska kliniker, när man där säger att man inte klarar av dem längre, med de resurser som ändå finns på dessa kliniker. För att ta ett annat exempel på hur svårskötta elever det är kan jag berätta vad en polisman sade till mig för ett par dagar sedan: Ja, det var väl att den här pojken blev aggressiv och begick den här handlingen så att det blev aktuellt att han skulle bli intagen på ungdomsvårdsskola, för annars hade han väl alldeles sniffat ihjäl sig.

Mot den bakgrunden att det är ett så svårhanterligt klientel som skolorna får arbeta med måste det till ett mycket medvetet arbete för att man skall kunna nå det resultat som det ändå innebär att man kan placera ut så hög procent i vård utom skola som nu sker, något som alldeles riktigt påpekas i statsverkspropositionen. Det gäller ungdomar som i många fall tidigare bedömts som helt omöjliga.

Men då skall vi komma ihåg vad vård utom skola är, nämligen ett hem som är anskaffat för att passa just den elev det gäller — hem kanske som inte är bara av den gamla traditionella typ som vi tänker på. Eleven och hemmet stötts upp med all den hjälp, alla de resurser som skolan kan ge,

Onsdagen den
22 mars 1972

*Ungdomsvårds-
skolorna:
Driftkostnader*

förutan den hjälpen skulle det helt naturligt inte gå. Det är tack vare kombinationen skolan-barnet-hemmet i gott samarbete som det går – och ibland går det riktigt bra.

Vad säger då myndigheterna när man når de här resultaten? Jo, de säger: Ni är så duktiga på vård utom skola, så nu kan vi börja lägga ner skolor. Och det är kanske riktigt att man lägger ner avdelningar i skolor och får dem mindre. Men jag vill verkligen varna för att lägga ner hela skolor och få dem längre från varandra; därmed försvåras hela verksamheten med vård utom skola.

Statsrådet hänvisar till statistik som visar låg beläggning och det finns en typ av skola där det är låg beläggning, nämligen skolorna för flickor. Men för övrigt anser jag att man nog använder något tvivelaktiga metoder vid utarbetandet av den statistik som redovisas. Mycket riktigt står det i utskottets betänkande att det är närvaro det gäller. Man räknar alltså inte inskrivna elever, utan man räknar dem som ligger i sängarna en viss natt. Man räknar inte dem som har permission för att förbereda sig på en utskrivning t. ex. och man räknar inte dem som rymt från skolan – det är tyvärr ingenting ovanligt. Men när permissionen är slut eller när eleven kommit tillbaka från rymningen vore det väl ganska rimligt att det fanns en plats och en säng. Det finns det emellertid inte i dag, utan man har skyldighet att ta in en annan elev.

Av det totala antalet platser vid en skola är ett visst antal slutna platser, som egentligen bara skulle användas när situationen är sådan att de behövs. Men dessa platser räknas också in, och statistiken blir därefter.

Vi har tre skolhem för pojkar. Vid Lövsta skolhem, som jag känner väl, var det i går 66 elever inskrivna på 55 platser. Var skulle de ligga, om alla kom hem till skolan? Jag har liknande uppgifter för de båda andra skolhemmen också, men eftersom jag har dessa uppgifter i andra hand vill jag inte relatera några siffror.

Till Lövsta kom i går två samtal angående nyintagning av elever – intagningar som var mycket brådsnande. Kön till skolhemmen för pojkar är i dag så lång att man helt nyligen har gjort upp en central väntelista. Det är någonting som personalen länge har önskat. Därför anser jag det vara felaktigt när det i statsverkspropositionen står att det numera inte förekommer några väntetider. För mig låter det också därför ganska orealistiskt, när man föreslår att Morängens yrkesskola skall läggas ner. Jag tycker att det vore mera realistiskt att göra om den till skolhem. Såvitt jag vet är den också byggd som en kombinationsskola, och därför borde det inte vara svårt att göra det.

Sedan vill jag ställa en fråga till statsrådet fru Odhnoff. Den gäller vården i eget hem. Det är något som vi har väntat på länge, och vi är glada över att möjligheter till sådan vård nu kommer att ges. Men det råder i varje fall vid skolorna oklarhet om vem som skall avgöra om man får placera en elev i det egna hemmet. Är det skolans personal och styrelse, som känner eleven och kan skaffa sig en uppfattning om hemmet, som skall göra det? Eller skall avgörandet ske centralt i socialstyrelsen? Jag skulle vara mycket glad för ett svar på den frågan.

Socialstyrelsen önskar inrätta två nya utskrivningsavdelningar, men statsrådet föreslår i stället en nedskärning med tre avdelningar. Motivet

härför är låg beläggning. Jag vill emellertid poängtera hur viktig utskrivningsavdelningen är som en förberedelse för den slutliga utskrivningen samt det positiva värde som många elever upplever i samvaron i en liten grupp i utskrivningsavdelningen. Att beläggningen där kan variera är helt naturligt, men det säger ganska litet om de insatser som personalen där gör och det resultat man där kan nå. Och om det inte alltid är fullbelagt på utskrivningsavdelningen är ju ändå de anställda fullt upptagna med andra uppgifter i eftervården.

I motionen 1018, som jag har varit med om att underteckna, yrkar vi avslag på Kungl. Maj:ts förslag om indragning av vissa utskrivningsavdelningar vid ungdomsvårdsskolor. Utskottet har varit kallsinnigt till motionen, och jag skall inte nu framställa något yrkande. Jag konstaterar bara de skilda uppfattningar som tillsynsmyndigheten socialstyrelsen och statsrådet har.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen 16 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl.

Fröken PEHRSSON (c):

Herr talman! Även jag vill säga några ord om utskrivningsavdelningarna.

Vid ungdomsvårdsskolor, skolhem eller yrkesskolor ges vård, fostran och utbildning åt barn och ungdom som på grund av sociala störningar bedöms vara i behov av den behandling som kan ges vid dessa skolor. Under de senaste åren har utskrivningsavdelningar inrättats vid ett antal skolor. Det har varit av stort värde för eleverna att via en utskrivningsavdelning slussas ut i arbetslivet. Vården vid utskrivningsavdelningarna har även i ökad utsträckning kunnat förläggas utanför dessa, på det sättet att elever inte bara har placerats i arbete i öppna marknaden utan även fått bostad utanför skolorganisationen. Elever har efter sådan placering kunnat fortsätta kontakten med personalen vid utskrivningsavdelningarna. Dessa har därigenom kommit att utgöra en viktig kontaktpunkt, nästan som ett hem för eleverna. Dit har man kunnat vända sig, om problem har uppstått. Det borde vara en självklar sak att dessa elever, av vilka en del inte har någon annan fast punkt i tillvaron än utskrivningsavdelningen och dess personal, får ha kvar denna förmån.

I statsverkspropositionen har också utskrivningsavdelningarnas betydelse uppmärksamats, men trots detta föreslås nedläggning av två befintliga avdelningar och dessutom av en som har beslutats men ännu inte inrättats.

Jag har en hel del kontakt med en utskrivningsavdelning. Man får på utskrivningsavdelningarna ta emot många elever som är ytterst svårplacerade, inte minst i dagens kärva arbetsmarknadssituation. Personlig kontakt mellan avdelningens personal och arbetsgivare och elever är helt enkelt nödvändig, om man skall lyckas återanpassa dessa svårt störda elever. Det händer att personalen gång på gång måste gå med till arbetsplatsen, förklara för och samtala med arbetsledare och elever. Får inte eleverna det stöd som personalen på en utskrivningsavdelning kan ge, händer det ofta att de misslyckas, överger arbetet och avviker. Eleverna behöver den trygga punkt i tillvaron som en utskrivningsavdelning utgör,

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

*Ungdomsvårds-
skolorna:
Driftkostnader*

Onsdagen den
22 mars 1972

Ungdomsvårdsskolorna:

Driftkostnader

ett ställe dit man kan återvända när problemen dyker upp.

Låt mig berätta om ett enda fall. Det gäller en flicka som omhändertogs när hon var fem år. Hon kom till en utskrivningsavdelning efter att ha varit med om 23 olika placeringar. Till denna avdelning har hon nu varit knuten sammanlagt ett och ett halvt år. Expertis som hade behandlat flickan uttalade att alla landets resurser var uttömda för henne. Hon kunde inte få vara kvar på arbetsträningsinstitutet, för där störde hon ordningen. Denna flicka har efter ett mycket positivt arbete av personalen på utskrivningsavdelningen nu genomgått storhushållskurs, hon arbetar på en stor restaurang och har av chefen fått mycket goda vitssord. Han har lovat att så fort som möjligt ordna en fast anställning åt henne. Hennes kvot är inte så låg att hon sorterar under omsorgsstyrelsen, men hon kan absolut inte klara sig på egen hand. Men mycket väsentliga förbättringar har skett under den tid hon vistats på utskrivningsavdelningen. Man har stora förhoppningar om att hon i fortsättningen skall kunna försörja sig själv. Låt mig också nämna att den här flickan inte har någon enda människa i hela världen som frågar efter henne.

Jag tror att utskrivningsavdelningen, den lilla enheten, kan ge hjälp och stöd på ett verkningsfullt sätt. Att ge mycket stöd och varsamt slussa ut eleverna i arbetslivet måste vara en riktig form för återanpassning. Arbetsmarknadsstyrelsen och socialstyrelsen hade en gång i höstas en konferens, och där framhölls att det inte fanns många möjligheter för någon att på arbetsmarknaden ta hand om dessa dåliga elever och mycket dåliga möjligheter även på institut för arbetsträning. Tyvärr finns inte heller för omsorgsstyrelsen möjligheter att placera dessa elever därför att de ofta har en kvot som överstiger den föreskrivna. Det nämndes emellertid inte vem som i fortsättningen skall bära ansvaret för dessa elever som är så dåligt socialt anpassade att de faktiskt fungerar sämre än vissa kategorier utvecklingsstörda.

Utskottet skriver ganska utförligt om utskrivningsavdelningarna och pekar på att skolorna får behålla en betydande del av anslagsbeloppet — som hittills disponerats för hyra och personal. Det är väl i och för sig bra att medlen tillförs skolorna, men jag finner det inte tillfredsställande att utskrivningsavdelningar dras in. Jag anser att man använder tilldelade anslag på ett bättre och för eleverna mer meningsfullt sätt om man bibehåller de utskrivningsavdelningar som finns; jag har den uppfattningen att en rätt skött och väl fungerande utskrivningsavdelning är ett av de bästa medlen för att hjälpa dessa störda elever till rätta i samhället. Jag vill, herr talman, yrka bifall till motionen 1018.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Herr talman! Vi befinner oss i en ny situation när det gäller ungdomsvårdsskolorna. Det är egentligen inte så många år sedan vi förde mycket heta debatter i riksdagen om hur nödvändigt det var att bygga ut ungdomsvårdsskolorna — och nu är vi alltså i den motsatta situationen och kan börja fundera på att lägga ned en del av dem. Jag tycker att man skall hälsa det med tillfredsställelse att det kommit fram en hel del nya vårdmetoder och möjligheter att ta hand om ungdomarna.

Vi befinner oss alltså i den situationen att ungdomsvårdsskolorna

delvis står inför en omläggning. Vi vet inte vilka slutsatser den socialutredning som arbetar med dessa frågor kan komma till, men det är uppenbart att tiden är inne för omDispositioneringar av olika slag. Vi har fått skolor som är mindre vad relevantatet beträffar och vi har nu också möjlighet att minska antalet skolor med ytterligare en. Man kan naturligtvis diskutera om det är tillräckligt att lägga ned endast en skola eller om man skulle lägga fram förslag om nedläggning av en flickskola också, men på departementsnivå har man stannat för att föreslå nedläggning av Morängens ungdomsvårdsskola, och utskottsmajoriteten har för sin del tillstyrkt det förslaget. Vi skall vara på det klara med att departementet, förutom nedläggning av Morängens ungdomsvårdsskola, förordar nedläggning av avdelningar vid inte mindre än sex andra ungdomsvårdsskolor.

Med anledning av vad som sagts i debatten — att det var fel att lägga ned en liten skola som Morängen — vill jag notera att de andra skolorna också blir små i och med att man minskar antalet avdelningar vid dem; följaktligen kan vården, utifrån de utgångspunkterna, bli lika god där som den kan vara vid Morängen.

Reservanterna anför att de under inga förhållanden kan gå med på att lägga ned Morängens skola, eftersom den nyligen har varit föremål för en ombyggnad och är tekniskt väl rustad för sina uppgifter. Reservanterna anser därför inte att det finns någon anledning att lägga ned den skolan. — Jag kanske kan göra den reflexionen i anslutning till detta att de allra flesta av våra ungdomsvårdsskolor efter hand har rustats upp och fått nya lokaliteter. Inte minst under den senaste tiden, när vi har haft en konjunkturedgång, har man använt pengar till att bl. a. bygga om, bygga till och bygga nytt vid våra ungdomsvårdsskolor. Den skola som jag har varit ordförande för under många år håller för närvarande på att få en helt ny köksutrustning och nya kökslokaler. Om man ser till ungdomsvårdsskolorna i stort, finner man att det faktiskt har skett en mycket kraftig och förnämlig upprustning under de senaste åren.

Utskottet tycker det är egendomligt när reservanterna påstår att det är bättre att minska avdelningarna vid övriga skolor än att lägga ned Morängen. Men om man lägger ned en skola, får man ju möjlighet att använda dess lokaliteter på ett fullgott sätt för annat ändamål. Det är väl ingen hemlighet att förhandlingar pågår med Stockholms stad om att Stockholms stad eventuellt skall överta Morängen för att där ordna en tillflykt för narkotiserad ungdom. Därigenom skulle skolan faktiskt få en bättre användning — det är fråga om frivillig intagning — än den har såsom en institution inom ungdomsvårdskoleverksamheten. Följaktligen kan det inte anföras att ett beslut om att nu lägga ned skolan skulle medföra att man står sämre rustad.

Lägg märke till att utskottets majoritet har skrivit att Morängen inte får läggas ned, förrän man har fått en annan användning för lokaliteterna och personalen kan placeras där. Såvitt jag förstår kan man inte skriva starkare än vi har gjort i det fallet. Vi har varit lyhörda för behovet av att minska antalet skolor. Vi säger att i det avscendat är det bättre att lägga ned en skola än att ta bort ytterligare avdelningar på andra skolor, eftersom vi redan har "kapat" på de flesta av våra stora skolor.

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

*Ungdomsvårds-
skolorna:
Driftkostnader*

Onsdagen den
22 mars 1972

*Ungdomsvårdsskolorna:
Driftkostnader*

Utskottet har inte tagit så lätt på frågan om Morängen. Vi har haft ingående diskussioner om detta problem. Uppvaktningar har skett från styrelsen för Morängens skola, och vi har verkligen lyssnat på alla de argument som framförts. Men när vi efter ett moget övervägande och en klar bedömning har kommit fram till att det riktiga i detta läge är att lägga ned ungdomsvårdsskolan, sedan — märk väl detta — man har fått ett annat användningsområde för lokaliteterna, tycker jag att det inte kan vara på något sätt felaktigt att besluta om en nedläggning.

Det har sagts en hel del i debatten. Herr Larsson i Öskevik har förklarat att Morängen kan bli en lämplig skola för frivillig intagning. Ja, vi är helt överens med herr Larsson. Utskottsmajoritetens skrivning täcker precis vad herr Larsson här är ute efter.

Herr Larsson varnade också för att vi skulle lägga ned skolor i alltför snabb takt. Det är klart att ingen vet hur utvecklingen kan gå. Det är tänkbart att den kan vända sig på nytt igen. Därför vill jag inte stå här och säga att vi för alltid kan minska skolantalet. Men såsom läget har varit under den senaste tiden fanns det starka motiveringar för det förslag som här föreligger.

Herr Tobé, som ju har sin hemvist i närheten av skolan och följaktligen också har lokala hänsyn att ta, talar om en miljonrullning i samband med upprustningen av skolan och att man nu skulle vara färdig att lägga ned den. Han anser det betänkligt att handha allmänna medel på detta sätt. Jag skulle helt och hållet hålla med herr Tobé, om det vore så att man inte skulle använda lokaliteterna på något annat sätt och till liknande ändamål. Då hade herr Tobé full täckning för sitt påstående. Men när utskottet nu så klart understryker, att skolan inte får läggas ned, förrän man har hittat ett annat användningsområde, borde det kunna tillfredsställa de önskningar herr Tobé i detta fall har.

Sedan kanske jag får ställa en fråga till herr Tobé, om han menar att vi bara därför att skolan finns och har fått nya lokaliteter skall upprätthålla den, även om vi inte skulle behöva det. Det är en fråga som jag anser vara berättigad.

Herr Tobé angav också vad statsrådet Lidbom hade sagt i propositionen om kampen mot narkotika. Jag vill stryka under att det är precis samma tankegångar som utskottet har, fastän vi inte har kunnat skriva ut dem så klart.

Sedan steg fru Olsson i Hölö upp och var förvånad. Ja, det är inte utan att även jag blev förvånad över vad fru Olsson sade. Hon tog bl. a. upp ett resonemang om antalet platser vid Lövestahemmet och sade att där var 66 elever inskrivna på 55 platser. Ja, men fru Olsson, hur många elever fanns det *vid hemmet*? Det är det som är det intressanta; inte hur många det fanns inskrivna där, om kanske hälften av dem var ute på annat håll i landet. Det avgörande är hur många platser som är belagda. Fru Olsson får vara vänlig att nämna siffran som anger antalet elever som fanns vid skolan — då kan jag kanske bättre förstå hennes synpunkter.

Fru Olsson säger också att om ungdomarna rymmer skulle det inte finnas plats för dem när de kommer tillbaka. Ja, men fortfarande gäller resonemanget att det vid ungdomsvårdsskolorna i regel finns ett stort antal platser som inte är belagda. Om det skulle vara så, att någon

rympling vid hemkomsten inte skulle få sin "gamla" säng, finns det utan tvivel möjligheter att placera honom i andra sängar. Det kan rent av hända, fru Olsson, att den som har varit på rymningsstråt behöver tas in på den slutna avdelningen efter att ha varit på rymmen, som det heter. Även med en välvillig tolkning av fru Olssons tal måste jag säga att jag är förvånad över vad hon har sagt.

Jag är inte riktigt lika förvånad över fröken Pehrssons anförande. Men även det hade en hel del "gluggar", om jag ser det i dess helhet. Fröken Pehrsson resonerar som om vi inte skulle ha några utskrivningsavdelningar kvar. Hon höll ett långt tal om nödvändigheten av att ungdomarna har kontakt osv. Jag vill säga till fröken Pehrsson att de flesta av utskrivningsavdelningarna kommer att vara kvar, men det står i propositionen — och utskottet understryker det — att man har möjlighet att lägga ned antingen tre utskrivningsavdelningar eller också fasta avdelningar vid skolorna. Här är det alltså inte fråga om att lägga ned någonting i onödan, utan man kommer att lägga ned avdelningarna bara om det visar sig att de inte behövs för de elever som är ute. Vi kan ta Råby som exempel. Där har man utskrivningsavdelning i Lund. Råby ligger bara några kilometer därifrån, så nog kan kontakten med de eleverna vara precis lika bra om de uppehålls från skolan i Råby som från en utskrivningsavdelning i Lund.

Fru talman! Jag kan inskränka mig till detta och yrkar bifall till utskottets hemställan.

Under detta anförande övertog fru andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr LARSSON i Öskevik (c) kort genmäle:

Fru talman! Liksom utskottets värderade herr ordförande är jag glad om vi är i den situationen att vi i stället för att bygga ut ungdomsvården kan dra in på den. Jag är emellertid inte lika säker som utskottets ordförande på att vi är inne på alldeles rätt väg när vi nu går att så kraftigt skära ner platsantalet inom ungdomsvårdsskoleverksamheten. Frågan är hur man skall organisera vården av det här ungdomsklientelet för framtiden, och den frågan ligger ju i stöpsleven för närvarande. Innan vi fått tillsätta en utredning och även fått fram dennas resultat och förslag om åtgärder är det svårt att här definitivt ta ställning. Men så mycket kan väl sägas, att det måste vara orimligt att lägga ned den modernaste och bästa ungdomsvårdskolenhet vi har, om man vill ha en försöksverksamhet som skall ge vägledning för framtiden. Jag tycker nog att utskottets ordförande nästan var inne på reservationslinjen, när han här talade om att Stockholms stad skulle kunna anordna en verksamhet vid Morängens yrkesskola. Jag har ingenting mot detta, men vad som nu skall initieras är statliga försök, herr Göran Karlsson, och då menar jag att det är fel att avhända sig en institution som skulle kunna utgöra en utmärkt bas för denna försöksverksamhet.

Det är som jag tidigare sade svårt att i dag ta ställning till om vården inom ungdomsvårdsskoleverksamheten är rätt avvägd i förhållandet mellan slutna och öppna vård. Ingen skulle vara gladare än jag om vi med

Onsdagen den
22 mars 1972

*Ungdomsvårds-
skolorna:
Driftkostnader*

säkerhet kunde säga att öppenvårdsformerna är tillräckliga för framtiden och att vi inte behöver någon sluten vård. Men jag tror inte att vare sig utskottets ordförande eller jag är beredd att i dag säga detta.

Fru talman! Jag yrkar fortfarande bifall till reservationen.

Herr TOBÉ (fp) kort genmäle:

Fru talman! Jag förstår att utskottets ordförande tyckte att jag var otacksam som i mitt anförande inte nämnde att utskottets skrivning är betydligt mera tillfredsställande än det knastertorra konstaterandet i statsverkspropositionen att Morängens yrkesskola skall dras in. Här har man – därtill inspirerad av motionen, föreställer jag mig – sagt att Morängens yrkesskola inte får läggas ned som institution för något annat socialt ändamål förrän man hittat något sådant. Men det är alldeles givet att även detta kostar pengar. Man kan inte göra om vad som är planerat för en viss användning och låta det tjäna ett annat syfte, även om detta skulle befinna sig inom det sociala fältet. Jag tror inte att det går utan vidare.

Socialutskottets ordförande ställde frågan till mig om man skall hålla en anstalt i verksamhet enbart därför att den finns, även om den inte behövs. Vad både fru Olsson i Hölö och jag sagt här i debatten visar, att det åtminstone just nu föreligger ett stort behov av detta slags skolor, eftersom det finns väntelistor. Dessutom väntar vi att förslag under året skall framläggas om hur man skall inrätta ungdomsvården i framtiden. Jag förmodar att utskottets ordförande liksom vi har på känn att det just är Morängens typ och storlek man eftersträvar i framtiden, och då tycker vi att man skall behålla denna yrkesskola.

Fru OLSSON i Hölö (c) kort genmäle:

Fru talman! Utskottets ordförande talar om en ny situation så att man nästan skulle kunna tro att sådana förändringar skett att ungdomar inte har behov av vård i samma utsträckning som tidigare.

Tyvärr är det inte så. Den förändring som inträtt är att man lyckats placera många i vård utanför skolan, men detta kan man endast, som jag tidigare sade, göra med skolans hjälp. Här finns alltså anknytningen: skolan behövs för att man skall kunna ge den vården. Det går ju inte att få vård utanför skolan utan att samtidigt anknyta vården till denna.

Om sedan socialutredningen kan komma med förslag till nya vårdformer är det naturligtvis mycket bra. De vi nu har skall naturligtvis inte betraktas som de bästa, utan det finns naturligtvis bättre.

Utskottets ordförande var förvånad över det jag sade om skolhemmen och elevtillströmningen där. De siffror jag nämnde från Lövsta skolhem är aktuella från i går. Jag räknar ingalunda med de elever som är inskrivna i skolan men som befinner sig i vård utom skola i hem, utan det gäller de elever som antingen är på permission – som man ger i större utsträckning än tidigare – och elever som har rymt. Jag finner det helt orimligt att man inte har plats för dessa när de kommer tillbaka till skolan. De bör naturligtvis få komma tillbaka till samma skola. Man kan ju inte bolla med eleverna hur som helst och flytta dem hit och dit mellan skolorna. Det finner jag helt orimligt.

Jag vill också poängtera att tillströmningen till skolorna har ökat under senare tid. Jag tycker man bör ta hänsyn till detta. Ett bevis på att det är väntetider för intagning är väl — det vill jag ännu en gång poängtera — den riksväntelista som numera är inrättad.

Fröken PEHRSSON (c) kort genmäle:

Fru talman! Jag har, herr utskottsordförande, velat framhålla värdet av en väl fungerande utskrivningsavdelning. Det glädde mig mycket att utskottets ordförande har samma uppfattning som jag om utskrivningsavdelningarnas betydelse. Jag förväntar alltså att sådana avdelningar i fortsättningen inte utan vidare dras in och att man tänker sig mycket noga för innan man kommer med förslag om sådana indragningar.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s) kort genmäle:

Fru talman! Herr Larsson i Öskevik säger att det är orimligt att lägga ned den modernaste skolan. Jag nämnde förut att de flesta av våra ungdomsvårdsskolor har upprustats ganska kraftigt de senaste åren, och Morängen är alltså i det fallet ingen unik skola. När det gäller att lägga ned en skola är det avgörande helt enkelt vilken som är lämpligast sett med hänsyn till antalet elever som finns där.

Herr Larsson nämner också de statliga försök som man vill göra vid Morängen. Men, herr Larsson i Öskevik, om i stället Stockholms stad gjorde något försök vid Morängens skola, skulle det då vara sämre eller annorlunda? Kan inte de statliga försök som herr Larsson talar om göras vid någon annan skola, exempelvis en flickskola, eftersom det finns ganska gott om platser vid dessa? Jag känner mig inte alls svarslös gentemot de synpunkter som herr Larsson förde fram.

Faktum är att reservanterna inte har kunnat peka på någonting felaktigt i majoritetens skrivning eftersom vi så starkt har understrukt att någon nedläggning av Morängens yrkesskola inte får ske förrän beslut fattats om den framtida användningen av skolan. Om jag vore reservant skulle jag vara fullt nöjd med en sådan skrivning.

Herr Tobé trodde att vår skrivning var inspirerad av motionen. Ta gärna den äran, herr Tobé, det mår inte vi illa av. När vi inom utskottet sätter oss ned och gör en skrivning måste vi ta hänsyn till alla faktorer. Det är givet att vi också har läst den motion som herr Tobé har burit fram, och naturligtvis har vi inte kunnat undgå att ta intryck av en del argument i den. Vi har följaktligen inte varit kallsinniga, även om vi inte har kunnat tillmötesgå önskemålen om att Morängens yrkesskola skulle få vara kvar.

Men min fråga till herr Tobé står kvar: Skall vi upprätthålla en skola om det visar sig att vi har ett för litet elevantal totalt vid ungdomsvårdsskolorna i landet? Det är ju ändå det som är avgörande. Menar reservanterna verkligen att vi skall upprätthålla antalet skolor hur många de än är? Även om vi bara har en beläggning på något över 50 procent eller vad det nu kan röra sig om och den har minskat år från år så skall vi ha lika många skolor kvar! I vanliga fall brukar ni använda det argumentet att vi får betala för mycket i skatt därför att vår administration är för dyr, våra inrättningar blir för dyra. Här görs det ett

Onsdagen den
22 mars 1972

*Ungdomsvårds-
skolorna:
Driftkostnader*

försök från departementets sida att spara pengar och samtidigt ge lika god vård som nu. Då är inte det bra! Hur skall ni egentligen ha det med era önskemål?

Jag blev inte alls nöjd med fru Olssons i Hölö svar. Fru Olsson gav mig rätt när jag sade, att det avgörande för resonemanget som hon förde om Lövstahemmet var hur många elever som var närvarande och inte hur många som var inskrivna.

Herr TOBÉ (fp) kort genmäle:

Fru talman! Jag trodde inte att jag skulle behöva upprepa för utskottets ordförande att vi självfallet inte skall uppehålla alla institutioner man har om det inte finns behov av dem. Man skall dock inte lägga ner dessa skolor i ett läge när man håller på att utreda frågan om hur man skall göra med denna vård i fortsättningen – och det väntas komma ett förslag under detta år – och när den nu aktuella enheten förefaller vara den bästa och modernaste.

Statsrådet fru ODHNOFF:

Fru talman! Jag tror inte vi längre behöver diskutera motivet för nedskärningen av platsantalet. Det står helt klart att alla har respekt för den motivering som framförts. Beläggningssituationen har varit sådan vid skolorna att någon form av nedskärning av platsantalet måste ske. Det var då närmast en minskning av organisationen med ett sjuttioital platser som vi bedömde som rimlig.

När det gäller frågan om hur minskningen av antalet platser lämpligen borde genomföras diskuterade vi olika lösningar. En möjlighet var att helt lägga ner två skolor. Det är klart att det ur ekonomisk synpunkt skulle ha varit det mest fördelaktiga. Men vi valde att lägga ner endast en skola och i stället stänga sex elevavdelningar vid vissa andra skolor. Fördelen med en sådan lösning är att man, om det så skulle behövas, skulle kunna öppna dessa avdelningar och snabbt öka platsantalet. Dessutom föreslog vi nedskärningar på vård-utom-skola-delen med tre avdelningar med valfrihet för socialstyrelsen att i samråd med respektive skola i stället välja att stänga vårdavdelning inom skolan. Detta är ju viktigt att påpeka. Det har talats så varmt i synnerhet har fröken Pehrsson gjort det – för dessa utskrivningsavdelningar. Det finns alltså en möjlighet för skolorna att själva göra en avvägning här.

På den direkta fråga som fru Olsson ställer vill jag svara, att fråga om utskrivning till vård i eget hem bör avgöras av socialstyrelsen, men självfallet skall skolans synpunkter inhämtas. Som fru Olsson i Hölö också påpekade är det ju där man bäst känner den enskilde eleven. Beslutet fattas därför av socialstyrelsens intagningsnämnd på förslag från skolan.

Herr Karlsson i Huskvarna har polemiserat mot den diskussion vi har fört om Morängens yrkesskola. Jag har ingen anledning att gå in på den frågan. Med anledning av att herr Karlsson säger att det har uppstått en ny situation beträffande ungdomsvårdsskolorna vill jag understryka att det inte bara gäller kvantitativt utan också kvalitativt, vilket återspeglas i den opinion som möter ungdomsvårdsskolorna och även i den opinion

som bildas inom dessa. Inte minst bland eleverna själva kan ibland en stark opinion försvara de skolor som finns, och jag tycker att det är ett utomordentligt gott betyg för våra ungdomsvårdsskolor. Det har klankats åtskilligt på dem, men de har byggts upp på ett mycket fint sätt och deras personal gör ett mycket gott arbete.

Herr ERNULF (fp):

Fru talman! Regeringens förslag om minskning av platsantalet på ungdomsvårdsskolorna motiveras med att beläggningen på dessa under senare år har minskat, och det kan ju förefalla vara ett övertygande argument. Men jag tror ändå att man något bör granska denna utveckling. Som framgår av vad departementschefen anfört beror det minskade platsantalet på att man i ökad utsträckning har satsat på öppen vård. Departementschefens uttalande att man under senare år också alltmera har satsat på alternativa vårdformer i kommunal regi är väl däremot, som fru Olsson i Hölö har påpekat, något mera tvivelaktigt, i varje fall om det syftar på institutionell vård.

Under alla förhållanden ligger satsningen på öppen vård i linje med de allmänna strävandena i all social vård att i görligaste mån minska anstaltsvården, och det är säkerligen i och för sig en riktig strävan. Det är emellertid oroväckande att samtidigt med denna ökade satsning på öppen vård ökar brottsligheten bland ungdomar i åldern 15–18 år, alltså i just de åldersgrupper där ungdomsvårdsskola främst kan bli aktuell.

I många kommuner undviker de barnavårdande organen i det längsta att begära intagning på ungdomsvårdsskola trots upprepade och ofta ganska svårartade brottslighet, t. ex. upprepade våldsbrott, grova narkotikabrott eller upprepade serier av egendomsbrott. Det förefaller emellertid som om detta i många fall leder till att ungdomarna fortsätter att begå brott tills de blir mogna för ingripanden från polis, åklagare och domstolar. De har då fastnat i sin kriminalitet så hårt att det kan vara svårt att få dem att komma ur denna. I stället för att sätta in mindre ingripande åtgärder på ett tidigt stadium, som kan leda till bättring, väntar man alltså till dess att man får ta till hårdare metoder. Det är inte någon bra utväg.

Det här beror i många fall, tror jag, på att de kommunala barnavårdande organen – ibland åtminstone – hyser uppfattningen att den som intas på ungdomsvårdsskola är mer eller mindre definitivt förlorad för samhället. Jag förstår visserligen betänkligheterna mot intagning på en sådan skola, där ungdomar sammanförs som på många olika sätt är belastade och där det alltså finns risk för ömsesidig negativ påverkan. Men trots att den kriminella belastningen hos de intagna genomsnittligt tycks ha ökat under senare år, har i många fall goda resultat nåtts genom moderna behandlingsmetoder, något ökade resurser – tyvärr inte tillräckligt ökade – och ett mycket gott arbete från personalens sida.

I synnerhet om alternativet till intagning på ungdomsvårdsskola är en alldeles påtaglig risk för att den unge något senare blir intagen på fängelse är det värt att allvarligt överväga intagning på skolan, eftersom det är en mindre ingripande åtgärd. Jag tror därför att betänkligheterna hos de

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

*Ungdomsvårds-
skolorna:
Driftkostnader*

Onsdagen den
22 mars 1972

*Ungdomsvårds-
skolorna:
Driftkostnader*

kommunala organen mot intagning på ungdomsvårdsskola i sådana här gränsfall bör kunna minska något. Men jag vill betona att det är fråga om ett mindre antal gränsfall, och jag åsyftar alltså inte någon principiell ändring i systemet.

Nu möter man i domstolarna ganska ofta ungdomar som kanske kunnat räddas med ett ingripande i tid genom intagning på ungdomsvårdsskola men som i stället fått tillfälle att fortsätta sin kriminalitet och, som jag nyss sade, fastnat mycket hårt i den. Ett något — jag säger *något* — ökat antal intagningar på ungdomsvårdsskola i besvärliga fall skulle alltså kunna leda till att färre ungdomar hamnar i fängelse. Jag hoppas att socialutredningen har tillfälle att omsorgsfullt analysera denna frågeställning. Man bör nog gå varsamt fram med att nu minska platsantalet på ungdomsvårdsskolorna.

I detta sammanhang och när jag ser att statsrådet Odhnoff finns i kammaren skulle jag gärna vilja ställa ett par frågor till statsrådet beträffande det samråd mellan barnavårdsmyndigheter, polis och skola i fråga om åtgärder mot ungdomsbrottsligheten — alltså inbegripet intagning på ungdomsvårdsskola — som regeringen har rekommenderat barnavårdsmyndigheterna att ta initiativ till. Tyvärr förefaller det som om denna rekommendation inte har följts ens i hälften av landets kommuner. Min första fråga är denna: Kommer det någon ytterligare rekommendation, med ökade möjligheter att efterlevas? Och dessutom skulle jag vilja fråga: Kan statsrådet i så fall tänka sig att föreslå ett utökat samråd, omfattande även skyddskonsulenterna? De har ju en betydelsefull uppgift när det gäller ungdomens anpassning i samhället. Kanske borde också åklagarmyndigheterna delta i samrådet, eftersom ju dessa inkopplas på ett tidigt stadium i sådana här fall.

Fru talman! Utöver vad som har anförts i reservationen 16 är vad jag nu sagt för mig ytterligare skäl att rösta på reservationen vid denna punkt.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1018, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 16 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Larsson i Öskevik begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 32 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 16 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Larsson i Öskevik begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 145
Nej — 143
Avstår — 8

Mom. 3

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 33–36

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 37

Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.

Kungl. Maj:t hade under punkten J 4 (s. 171–173) föreslagit riksdagen att godkänna i statsrådsprotokollet förordade ändrade grunder för bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. samt att till Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 89 200 000 kronor.

I motionen 1972:1002 av herr Carlshamre m. fl. (m) hade hemställts att riksdagen beslutade att

- a) fastställa driftbidraget till erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. till oförändrat 78 kronor per dag,
- b) fastställa vårdavgiften vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare till 10 kronor per dag,
- c) till Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 000 kronor.

Utskottet hemställde

1. beträffande vårdavgiften vid vissa vårdanstalter för alkoholmissbrukare att riksdagen skulle avslå motionen 1972:1002 i motsvarande del,

2. beträffande grunderna för bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972:1002 i motsvarande del godkände i statsrådsprotokollet förordade ändrade grunder för bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.,

3. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.

Onsdagen den
22 mars 1972

*Bidrag till drift-
kostnader vid
erkända vårdan-
stalter för
alkoholmiss-
brukare m. m.*

motionen 1972:1002 i motsvarande del till Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. för budgetåret 1972/73 anvisade ett förslagsanslag av 89 200 000 kronor.

Reservation hade avgivits

17. beträffande vårdavgiften vid vissa vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. av herrar Åkerlind (m) och Nisser (m), som ansett att utskottet bort hemställa,

1. beträffande vårdavgiften vid vissa vårdanstalter för alkoholmissbrukare att riksdagen i anledning av motionen 1972:1002 i motsvarande del gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anför,

2. beträffande grunderna för bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionen 1972:1002 i motsvarande del gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anför,

3. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionen 1972:1002 i motsvarande del till Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. för budgetåret 1972/73 anvisade ett förslagsanslag av 86 600 000 kronor.

Herr CARLSHAMRE (m):

Fru talman! Det finns ett antal enskilda anstalter för alkoholmissbrukare som populärt går under benämningen "enkronasanstalter". Benämningen kommer sig av att vårdavgiften är en krona per dag. En grupp motionärer, bland vilka jag är en, har föreslagit att den avgiften skall höjas till 10 kronor och statsbidraget till dessa vårdanstalter räknas ned med ett motsvarande belopp. Därmed skulle man kunna spara ett par tre miljoner kronor av statsmedel, och det är viktigt nog. Men det är, fru talman, inte det väsentliga i detta sammanhang.

De här anstalterna är en av flera kategorier. Det finns enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare, det finns erkända anstalter för alkoholmissbrukare, det finns Länkrörelsens egna anstalter och det finns de statliga alkoholistanstalterna. Vid alla dessa gäller olika villkor.

Om man har turen att få plats på en s. k. enkronasanstalt betalar man för den tid man är där en krona om dagen. Så får man som regel två kronor om dagen i flitpengar för att man deltar i terapiarbete – annat arbete får inte förekomma av den anledningen att alla där intagna regelmässigt uppbär sjukpenning. Vid de erkända anstalterna betalar man ingen avgift, man uppbär heller ingen sjukpenning. Vid Länkrörelsens anstalter får man ingen sjukpenning men betalar en avgift som i genomsnitt torde ligga vid ungefär 20 kronor om dagen plus kostnad för läkarvård och medicin.

Det är samma kategori vårdbehövande som vårdas på alla dessa anstalter. Det är alltså inte särskilt rättvist, eftersom valet av anstalt, som den enskilde vårdbehövande hänvisas till, rätt mycket är ett lotteri – det blir den där det finns plats.

Nu har en statlig utredning, 1961 års sjukförsäkringsutredning, redan 1969 föreslagit i ett stencilerat betänkande att avgiften på de s. k. enkronasanstalterna skulle höjas till samma belopp som gäller vid

Onsdagen den
22 mars 1972

*Bidrag till drift-
kostnader vid
erkända vårdan-
stalter för
alkoholmiss-
brukare m. m.*

sjukhusvård, då 5 kronor, i dag 10 kronor per dag. Det har inte blivit gjort därför att socialstyrelsen har fått ett uppdrag att utreda hur man skall ha det med avgifter och sådana ting vid anstalter där de intagna deltar i arbetsdrift vid anstalten och där man kan uppbära ersättning för det arbete man deltar i. Det gäller de erkända anstalterna för alkoholmissbrukare, där man alltså kan tjäna pengar på det arbete man deltar i men där man inte har någon sjukpenning.

Med hänvisning till den utredningen, som väntas bli klar äntligen – jag vet inte om detta möjligen beror på att motionen till årets riksdag blev en påminnelse till socialstyrelsen om att man råkar ha det här uppdraget eller om det är något annat skäl –, avstyrker socialutskottets majoritet bifall till motionen om höjning av vårdavgiften vid de enskilda anstalterna.

Jag har stor respekt för det vanliga argumentet, som vi brukar åberopa i riksdagen och som det ofta är substans i, att inte fingra på olika bestämmelser när man just väntar ett utredningsresultat. Nu är det emellertid så, fru talman, att den utredning som vi här väntar på över huvud taget inte berör den fråga som motionen och den därpå byggda reservationen till utskottsbetänkandet åsyftar.

Vad det här gäller är alltså anstalter där man regelmässigt är sjukskriven och uppbär sjukpenning. Jag har försökt ta reda på hur det faktiskt förhåller sig, och jag tror jag kommer sanningen nära om jag säger att man i genomsnitt har en sjukpenning av storleksordningen 35 kronor per dag när man är intagen på sådana här anstalter. Det är också så, det tog 1961 års sjukförsäkringsutredning reda på, att de personer det gäller i övervägande antalet fall har ringa eller ingen underhållsplikt mot anhöriga eller andra – de är bara sig själva.

Definitionsmissigt är det på det viset att de som åtnjuter vård på de här anstalterna inte är de svåraste fallen, de som så att säga ständigt är nedgångna i alkoholmissbruk. De kommer inte till den här sortens anstalter. Här har vi dem som stora delar av året är i arbete och därför behåller sin sjukpenningklassplacering och uppbär sjukpenning under vårdtiden.

Tyvärr innebär det nuvarande systemet ett direkt avbräck i vården. Det inträffade, har jag fått mig berättat för kort tid sedan, vid en av de här enkronasanstalterna att en person efter ungefär en månads vård skrevs ut för att åka hem. Han hade då en tusenlapp att kvittera ut i sjukpenning. Med hjälp av den tusenlappen ställde han till med ett ordentligt avskedskalas för samtliga på anstalten intagna. Det värsta är väl inte att tusenlappen gick till spillo utan att hela gruppen intagna kastades tillbaka till begynnelsedagen när det gällde vårdsituationen – och han själv också. Han kom efter en vårdinsats, som bestått av avgiftning på mentalsjukhus och en rekonvalescenstid på en sådan här enkronasanstalt, tillbaka till hemstaden i samma läge som han var när alltihop började för fem sex veckor sedan – och så med en tusenlapp förstörd.

Det är dess värre sådant som händer, och jag vågar påstå att för den öppna nykterhetsvården, som verkligen börjar spela en positiv roll i våra kommuner, är förhållandet med de olika avgiftssystemen vid olika anstalter ett direkt handikapp i arbetet. Det försvårar vården. Där skall sitta personal och liksom dra lott om vart en given patient skall skickas.

Onsdagen den
22 mars 1972

*Bidrag till drift-
kostnader vid
erkända vårdan-
stalter för
alkoholmiss-
brukare m. m.*

Har han förmånen att få vara en månad på en enkronasanstalt och komma ut med en tusenlapp behållen, skall han möjligen placeras på en erkänd anstalt och visserligen slippa betala för sig men komma ut utan behållning, eller skall han skickas till en Länkrörelsens anstalt och få betala 500--600 kronor för sig? Det måste avgöras av platstillgången, och det skapar inte direkt förtroende mellan patienter och vårdpersonal att vårdpersonalen tvingas träffa detta avgörande. Dessutom handlar det här i många fall om människor som vi är tvungna att hålla även under en viss ekonomisk kontroll och inte får sätta alltför stora pengar på en gång i händerna på, därför att det äventyrar vårdresultatet. Men så kommer den här omständigheten in: man gör en månad på en enskild anstalt och kommer ut med ett rejält kontantbelopp, som i vissa fall kan vara rena giftet.

Vi har tyckt, några motionärer, att man inte behöver avvakta någon utredning om hur det skall vara med ersättningen för utfört arbete under vård på nykterhetsvårdsanstalt för att komma underfund med att det är rimligt att ur det belopp av låt mig säga i genomsnitt 35 kronor om dagen som utgår i sjukpenning samhället tillgodogör sig, via minskat statsbidrag till de här anstalterna, 10 kronor om dagen som ersättning för bostad och uppehälle under den tid vården pågår. Det är alltså inte något avsteg från den princip som vi brukar hylla: att vård — sjukvård och sådant — i det här samhället är fri. Det är bara fråga om att — liksom man får göra om man stannar kvar hemma — bekosta sin egen mat och sin egen bostad under den tid vården pågår av pengar som man regelmässigt är tillförsäkrad från sjukförsäkringen och som, om så icke sker, i väldigt många fall blir direkt till skada för den vårdinsats i vilken vården på den här anstalten är ett led.

Jag vill, fru talman, med detta yrka bifall till reservationen 17.

I detta anförande instämde herrar Komstedt (m) och Nisser (m).

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Fru talman! När jag första gången läste den här motionen tyckte jag att den lät väldigt bra, och när man lyssnar till herr Carlshamre låter också hans framställning mycket bestickande. Men när man sätter sig ned och börjar se på vissa konsekvenser som man skulle få, blir man inte så pigg på att omedelbart biträda motionen.

När det gäller pengar har motionärerna räknat fel. I stället för 9 200 000 kronor som det gällde blev det bara 2 000 621 kronor. Men pengarna kan vi bortse ifrån. När man kommer in på principen får man klart för sig att det finns en utredning inom socialstyrelsen som överarbetar 1961 års sjukvårdsutrednings förslag. Om en månad väntas förslaget föreligga, det kanske rent av är färdigt nu. Då finns det ju enligt all gammal riksdagspraxis ingen anledning att just nu godta en motion, som berör saker som hör samman med den nämnda utredningen. Dessutom säger utskottet i sitt betänkande att även om inte den utredning som socialstyrelsen gör berör de enskilda anstalterna måste man, sedan den utredningen är klar, också dra konsekvenser för de enskilda anstalternas del.

Från dessa utgångspunkter kan utskottets majoritet inte godkänna den här motionen. Vi kanske redan nästa år på riksdagens bord får en proposition som innehåller de praktiska metoderna för att komma till rätta med problemet. Men i dag finns det ingen möjlighet att bifalla motionsyrkandet.

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 17 av herrar Åkerlind och Nisser, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Carlshamre begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaran bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 37 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaran bifallit reservationen nr 17 av herrar Åkerlind och Nisser.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Carlshamre begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	247
Nej	–	36
Avstår	–	6

Punkten 38

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 39

Bidrag till Länkrörelsen m. m.

Herr HYLTANDER (fp):

Fru talman! Låt oss utan att dra några svårighetskataloger helt kort konstatera att det finns stora problem och stora vårdbehov beträffande alkohol- och narkotikamissbrukare och ävenså att det behövs komplement till den samhälleliga vården. Länkarna, som finns med under denna punkt i utskottets framställning, och likaså Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare, RFHL, har här gjort ett betydelsefullt arbete och fått stöd under gångna år och något höjt i årets proposition. De frivilliga ideella och kristna organisationernas insats är ytterst betydelsefull som ett komplement till samhällsvården, och de når ofta längre än samhällsorganen på grund av det personliga engagemanget och den rent mänskliga omvårdnaden och kontakten.

Folkpartiet har i partimotionen 126 till årets riksdag tagit upp detta vårdbehov och understrukit frivilligorganisationernas betydelsefulla arbe-

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

Bidrag till Länkrörelsen m. m.

Onsdagen den
22 mars 1972

*Bidrag till Länk-
rörelsen m. m.*

te samt yrkat på en ökning av anslaget utöver vad som föreslås i propositionen med 1 miljon kronor till stöd åt detta frivilliga arbete. Samma syfte och motivering har motionen 226 av herrar Henmark och Nelander, och den utmynnar i ett yrkande på samma summa. I motionen 1012 av mig själv och ett antal kamrater yrkas på ett med 100 000 kronor höjt anslag i förhållande till propositionen till det RIA-arbete – rådgivning i alkoholfrågor – som utförs av De kristna samfundens nykterhetsrörelse, DKS.N. Anslaget avser främst initialarbetet för RIA på olika orter i landet. I motionen 1029 yrkar herr Evert Svensson och fem kamrater med honom att Kungl. Maj:t snarast möjligt och senast till nästa års riksdag anvisar ett reservationsanslag för bidrag till organisationer som sysslar med rehabilitering av narkotika- och alkoholskadade personer.

I motionen 126 tas en del åtgärder upp som man anser behövs för att hjälpa samhällets utstötta. Åtgärderna är främst följande:

1. Olika förebyggande åtgärder för att söka hindra att en social slum över huvud taget uppstår.

2. Snabb hjälp från socialvårdens sida till människor som kommit i tillfälliga ekonomiska svårigheter. Hjälpen skall syfta till att få dem upp på en normal nivå, inte bara att hålla dem vid liv i slumnivå.

3. En bostadspolitik som gör det möjligt för människor med problem av i motionen diskuterad typ att bo i normal bostadsmiljö.

4. Satsning på intensiv personlig vård av missanpassade i en mänsklig gemenskap som ersättning för slumkamratskapen.

5. Ordentlig upprustning av eftervården med uppbyggande av en "behandlingskedja", som ger möjlighet för den hjälpbehövande att ständigt hålla kontakt med kurator, övervakare och andra hjälporgan eller enskilda.

6. Vid sidan av samhällets egna vård- och hjälpinsatser bör ökat samhälleligt stöd utgå till religiösa och andra ideella organisationer, som på frivillig bas söker hjälpa "de utstötta". Sådana organisationer har visat på vägar och metoder som givit goda resultat, som lyft människor ur en slumtillvaro och som ofta givit möjlighet till en mänsklig gemenskap.

I folkpartimotionen tar man upp den sista punkten och yrkar det anslag som jag här tidigare nämnt.

I motionen 226 nämner motionärerna några av de frivilliga organisationer som arbetar på detta område. Man framhåller att Levi Pethrus' stiftelse för filantropisk verksamhet sedan 1967 på sina olika hem har omhändertagit och vårdat ca 600 personer. Av dessa har enligt uppgift en fjärdedel, dvs. ungefär 150, helt rehabiliterats, en andra fjärdedel är på god väg att bli rehabiliterad, den tredje fjärdedelen har visat en viss förbättring, medan den sista fjärdedelen icke har visat prov på någon förbättring. Dessa resultat – om man nu skall tala om resultat i sådana här sammanhang, jag kanske i stället skall säga det lyckade utfallet av vården och omvårdnaden – förefaller vara synnerligen goda.

Vidare nämner motionärerna Stiftelsen ungdomskontakt och det arbete som Eva Fjällby-Odhner har utfört i samarbete med frivilliga medarbetare samt Frälsningsarméns välkända hjälparbete, som har bedrivits under en mångfald år.

I motionen 1012 återfinnes främst en redogörelse för det arbete som utförs av De kristna samfundens nykterhetsrörelse (DKSN), som bildades 1920 och är ett samarbetsorgan för upplysning och information i alkohol- och narkotikafrågor men som under senare år även har upptagit det rådgivande arbete i alkohol- och narkotikafrågor som jag här nämnt. Där samarbetar också de flesta av de kyrkliga och frikyrkliga organisationer: Svenska kyrkans centralråd, Riksförbundet Kyrkans ungdom, Svenska kyrkans lekmanaförbund-Kyrkobroderna, Svenska missionsförbundet och dess ungdomsförbund, Evangeliska fosterlandsstiftelsen, Svenska baptistsamfundet och dess ungdomsförbund, Metodistkyrkan i Sverige och dess ungdomsförbund, Frälsningsarmén och dess ungdomsrörelse, Svenska alliansmissionen och dess ungdomsförbund, Svenska frälsningsarmén, KFUK—KFUM:s riksförbund samt Örebromissionen och dess ungdomsförbund. Pingströrelsens församlingar, som på grund av att de inte är samlade i en riksorganisation och därför av formella skäl inte kan ansluta sig direkt som riksorganisation, samarbetar dock mycket intimt på läns- och lokalplanet i DKSN:s verksamhet.

Den rådgivande verksamheten i alkohol- och narkotikafrågor som bedrivs i s. k. RIA-centra eller rådgivningsbyråer, finns nu på ett flertal platser i landet, bl. a. i Stockholm, Norrköping, Jönköping, Malmö, Örebro och Kramfors. Helt nyligen har man också startat verksamheten i Skövde med ett stort antal besök och mycket goda resultat.

Seriösa undersökningar har klart visat effekten av det frivilliga, och därvid inte minst det kristet motiverade och inspirerade hjälparbetet bland alkohol- och narkotikaskadade. Ett även blygsamt samhällsstöd adderas då till det frivilliga arbete som utföres med gott resultat som följd. Det säger sig självt att DKSN:s arbete — tack vare kontakten med och det frivilliga stödet från de lokala församlingarna och organisationerna på de orter där verksamheten bedrivs — får en mycket stor räckvidd. De pengar som slussas den vägen förmeras därigenom resultatmässigt. Jag skall bara ta ett enda exempel. På två orter har föreståndarna för rådgivningsbyråerna ett par förutvarande narkomaner som assistenter och medhjälpare. Vi behöver inte mycket fantasi för att föreställa oss vad dessa kan uträtta när de är inställda på att hjälpa sina f. d. olyckskamrater och andra i liknande situation.

Uppgifter om DKSN:s arbete finns även i motionen 1029 av herr Svensson i Kungälv m. fl.

Vid behandlingen förra året skrev utskottet med anledning av en motion om anslag till den frivilliga verksamhet som bedrevs i bl. a. Bålbäcken för att hjälpa narkomaner:

”En meningsfull vård av narkotikamissbrukare, liksom av alkoholmissbrukare, är emellertid en kvalificerad uppgift som fordrar noggranna förberedelser och systematisk uppföljning och kontroll. I den mån dessa betingelser kan uppfyllas bör frivilliga insatser kunna komma i fråga för samhällets stöd inte minst då de tar sig uttryck i experiment med nya behandlingsformer. Vad utskottet anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.”

Detta skrevs i utskottsbetänkandet och blev även riksdagens beslut den 14 april i fjol. Man gav alltså Kungl. Maj:t detta till känna, men ännu har det tydligen inte givit något resultat.

Onsdagen den
22 mars 1972

*Bidrag till handi-
kapporganisatio-
ner*

Låt mig då få uttrycka min uppskattning över att utskottet i år har kunnat enas i sakfrågan, nämligen att de frivilliga och kristna organisationerna är värda och borde få ett effektivt statligt stöd av den storleksordning som nämns i motionerna 126 och 226, nämligen 1 miljon kronor. Vi har även enats i anslagsfrågan i det att de som har stött de tre första motionerna anslutit sig till yrkandet i den fjärde motionen om en uttrycklig beställning av förslag snarast och senast till 1973 års riksdag om anslag till de frivilliga, ideella och kristna organisationernas vårdarbete bland alkohol- och narkotikaskadade i samhället.

Utskottets värderade ordförande talade i sitt första anförande i dag om behovet av kärlek och vänligt bemötande. Socialministern anförde i sitt anförande att de förebyggande åtgärderna i framtiden måste få ökad betydelse. Statsministern talade i anslutning till detta ämnesområde vid sitt besök hos Pingströrelsen häromdagen om solidaritet över gränserna och skrankorna som finns i samhället, solidaritet med de skadade och vårdbehövande och med dem som är avvikande och svåra att få kontakt med. Vi kan konstatera att det behövs ett samarbete mellan samhällets vårdorgan och alla frivilliga och goda krafter samt att de senare behöver få ett visst ekonomiskt stöd av samhället och därmed även ett gott moraliskt sådant.

Med anledning av utskottets enhälliga framställning på denna punkt ser jag och många som är engagerade i och för det frivilliga vårdarbetet förhoppningsfullt fram mot nästa års förslag från Kungl. Maj:t, innebärande ett mer fruktbarande samarbete mellan samhället och de frivilliga organisationerna i det betydelsefulla arbetet att söka ge vårdbehövande människor hjälp till en meningsfull och människovärdig tillvaro.

Med detta, fru talman, ber jag att få yrka bifall till föreliggande utskottsförslag om beställning av ett avsevärt anslag för detta ändamål senast nästa års riksdag.

I detta anförande instämde herrar Sellgren, Henmark och Åberg (samtliga fp).

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 40–42

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 43

Bidrag till handikapporganisationer

Kungl. Maj:t hade under punkten K 8 (s. 189–192) föreslagit riksdagen att till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1972/73 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats

1. motionen 1972:123 av herr Hamrin m. fl. (fp) vari hemställts att

riksdagen beslutade att anslaget för handikapporganisationernas allmänna verksamhet skulle utgå med 2 700 000 kronor samt att hos Kungl. Maj:t anhålla om att detta anslag från budgetåret 1973/74 ytterligare renodlades genom att belopp avseende praktiska aktiviteter i handikapprörelsens regi genomgående redovisades i annan ordning.

2. motionen 1972:473 av fru Nilsson i Kristianstad (c) och fru Olsson i Helsingborg (c) vari hemställts att riksdagen till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1972/73 anvisade ett reservationsanslag av 2 700 000 kronor,

3. motionen 1972:483 av herr Åkerlind (m) vari hemställts att riksdagen till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1972/73 anvisade ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor,

4. motionen 1972:663 av fru Eriksson i Stockholm m. fl. (s, m) vari hemställts att riksdagen skulle under punkt 8 i statsverkspropositionens bilaga 7 besluta om ett särskilt anslag av 25 000 kronor till en ungdomstidning för synskadade och att till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1972/73 anvisa ett reservationsanslag av 2 025 000 kronor,

5. motionen 1972:1019 av fröken Pehrsson m. fl. (c, m) vari hemställts att riksdagen anvisade 60 000 kronor till De blindas förenings verksamhet för dövblinda under budgetåret 1972/73 samt

6. motionen 1972:1021 av herr Alf Pettersson i Malmö m. fl. (s, fp).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972:123 i motsvarande del samt motionen 1972:473, motionen 1972:483, motionen 1972:663 och motionen 1972:1019, de båda sistnämnda motionerna i motsvarande del, till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1972/73 anvisade ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor,

2. beträffande frågan om specialdestination av viss del av anslaget att riksdagen skulle avslå motionen 1972:663 och motionen 1972:1019, båda motionerna i motsvarande del,

3. beträffande avgränsningen av bidragsberättigade organisationer att riksdagen skulle avslå motionen 1972:1021,

4. beträffande uppdelning av anslaget att riksdagen skulle avslå motionen 1972:123 i motsvarande del.

Reservation hade avgivits

18. beträffande medelsanvisningen samt frågan om specialdestination av viss del av anslaget av herrar Gustavsson i Alvesta (c), Hamrin (fp), Larsson i Öskevik (c), Andreasson (c) och Åkerlind (m) samt fru Fränkel (fp), som ansett att utskottet under 1 och 2 bort hemställa,

1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, motionen 1972:483, motionen 1972:663 och motionen 1972:1019, de båda sistnämnda motionerna i motsvarande del, samt med bifall till motionen 1972:123 i motsvarande del och motionen 1972:473 till Bidrag till handikapporganisationer för budgetåret 1972/73 anvisade ett reservationsanslag av 2 700 000 kronor,

Onsdagen den
22 mars 1972

*Bidrag till handi-
kapporganisatio-
ner*

2. beträffande frågan om specialdestination av viss del av anslaget att riksdagen i anledning av motionen 1972:663 och motionen 1972:1019; båda motionerna i motsvarande del, gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanternas anförde.

Fru FRÆNKEL (fp):

Fru talman! I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t höjt bidraget till handikapporganisationsernas allmänna verksamhet med 322 000 kronor till 2 miljoner kronor. Vi som reserverat oss i reservationen 18 anser att även detta stöd är otillräckligt. Socialministern framhöll i förmiddagens debatt hur viktigt det är för handikappade att få kontakt och information, och vi menar att det är just genom handikapporganisationerna, som de handikappade får detta. Handikapputredningen betecknade 1970 i sitt betänkande handikapprörelsen som en viktig folkrörelse som i demokratisk ordning har att bevaka sina 250 000 medlemmars intressen.

Man måste instämma i handikapprörelsens kritik av att den i bidragshänseende blivit eftersatt i jämförelse med andra folkrörelser när det gäller statsbidrag till den allmänna verksamheten. Handikapporganisationerna har många viktiga uppgifter, som är mycket kostnadskrävande på grund av de praktiska svårigheter som handikappet i sig självt reser. Jag tänker t. ex. på att man i föreningslivet måste anpassa lokaler efter de handikappades olika villkor: rörelsehindrade, blinda och allergiker behöver vissa typer av lokaler, döva och stumma behöver tolkar osv.

Dessutom skall anslaget fördelas mellan så många olika handikappförbund att de tilldelade medlen inte blir mycket för vart och ett av dem. I reservationen 18 föreslår vi reservanter en ökning av beloppet med 700 000 till 2 700 000 kronor. Fru talman! Det är visst inte någon stor summa, men den bör ligga inom den realiserbara verklighet som socialministern på förmiddagen talade om. Vi anser också att det bör finnas möjlighet att ur den summan ge bidrag till en ungdomstidning för synskadade och likaså till De blindas förenings verksamhet för dövblinda.

Fru talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservationen 18 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl.

Herr LARSSON i Öskevik (c):

Fru talman! Jag kan i stort instämma i vad fru Fränkel nu har sagt, och även jag yrkar bifall till reservationen 18 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Fru talman! Jag kanske inte kan fatta mig riktigt lika kort som fru Fränkel och herr Larsson i Öskevik, men jag tror att det finns anledning att lägga vissa synpunkter utöver dem de hade att anlägga på behandlingen av det här ärendet. Jag vill notera att det rör sig om en uppräknings av det anslag som utgått i år med över 300 000 kronor. Det kan i och för sig tyckas vara en otillräcklig summa, men det är ändå en uppräknings på ungefär 20 procent – och det är sannerligen inte litet. Det är inte alla organisationer som fått en sådan ökning av anslagen.

Onsdagen den
22 mars 1972

*Bidrag till handi-
kapporganisatio-
ner*

Departementschefen lägger också fram ett nytt förslag, som innebär att det inte längre är riksdagen som fördelar anslaget mellan de olika organisationerna, utan Kungl. Maj:t skall få göra det sedan handikapprådet hörts. Vi har från utskottets sida ingenting att invända mot ett sådant förfarande, men jag får kanske uttala den stilla förhoppningen att det skall visas hänsyn från alla organisationers sida så att det blir en rimlig fördelning av anslaget. Jag tror att det är riktigt att man använder sig av den här linjen när det gäller att fördela anslaget.

Det här är alltså en fråga om pengar, och reservanterna vill ha mer. Det är inget ovanligt; det tillhör oppositionens självklara rätt att alltid begära mer än regeringen föreslår, och därför är väl ingen överraskad över att det just på detta känsliga område framställs krav på ökning av anslaget utöver vad Kungl. Maj:t har föreslagit. Det är vi vana vid. Vi har sett en massa saker tidigare i dag och det är därför, som jag säger, inte någon överraskning.

Men en sak i detta sammanhang vill jag verkligen ta upp till ett allvarligt resonemang, nämligen det försök som har gjorts utifrån att öva påtryckningar på riksdagens ledamöter inför omröstningen i denna fråga. Det är klart att påtryckningar förekommer i olika avseenden, men här tycker jag nog att de har skett på ett något ogenerat sätt. Jag vet att det har ägt rum en organiserad ringning med påtryckningar på ledamöterna att de skall gå emot utskottets förslag.

Det är självklart att varje riksdagsman röstar som han vill i detta ärende. Men jag tycker inte att det är honett handlat att man i en skrivelse från alla de handikapporganisationer som det gäller talar om att riksdagens ledamöter skall följa reservanternas linje. Handikapporganisationerna är nämligen beroende av *samtliga* partier och inte bara av dem som står bakom reservationen. När jag då vet att två betydelsefulla organisationer har vägrat att skriva på — De handikappades riksförbund och Diabetikerförbundet, två organisationer med en stark samhällsrepresentation — kan jag säga att det är riktigt handlat av dessa organ, men jag är inte alls så imponerad över den verksamhet som HCK här bedriver.

Dessutom har det upplysts mig att organisationer, som står med på den lista som vi alla har fått, har erhållit felaktiga informationer, innan de gav sitt tillstånd till att deras föreningsnamn fick användas. Jag reagerar mot detta och anser att handikapprörelsen som helhet sannerligen inte kan vara betjänt av ett sådant förfaringssätt.

Utöver detta kanske jag får tillägga att man, när man ser vissa kanslichefers och ombudsmäns agerande i en sådan här fråga, får en känsla av att någon handikapporganisation kanske är överorganiserad och utsatt för ombudsmannavälde mer än förtroendemannavälde. Kom ihåg att det är på det lokala planet som de verkliga insatserna inom handikapprörelsen sker och inte av ett överorgan som försöker agera över huvudena på andra.

Jag har velat göra denna klara deklaration för att även handikapporganisationernas topporgan skall förstå att man kan reagera mot det sätt på vilket de försöker utöva påtryckningar på riksdagens ledamöter. Jag vägrar att tillstå att majoriteten i utskottet skulle vara mindre intresserad av handikappfrågorna än dem som står på reservanternas lista. Vi har alla

Onsdagen den
22 mars 1972

*Bidrag till handi-
kapporganisatio-
ner*

ett ansvar för handikapprörelsen. Jag har själv varit engagerad såsom förbundsordförande i en av de större handikapporganisationerna i sju åttio år, så jag vet, när jag tar upp denna fråga, vad jag talar om.

Jag vill anföra ytterligare ett par saker, som det kan vara värdefullt för kammarens ledamöter att veta, när de går att trycka på knapparna för att avgöra detta ärende.

I Svenska Dagbladet i dag har herr Utberg, kanslichef i Handikapporganisationernas centralkommitté, på ett ställe fått frågan: "Uppfattar ni denna 'eftersläpning' som ett minskat intresse från myndigheternas sida?" Herr Utberg svarar: "Det märkliga är att vi fått gehör och ett positivt bemötande i andra frågor. Vi har exempelvis fått ett statens handikappråd. Nu organiseras runt om i landet ett länets och ett kommunens handikappråd. I alla dessa råd är handikappade företrädare. Detta ser vi som något ytterst väsentligt och positivt, men" – och här kommer det – "får vi nu inte pengar så vi kan satsa på en stark organisation har vi svårigheter att nå alla dessa som skall fungera lokalt."

Då vill jag upplysa kammarens ledamöter om att Handikapporganisationernas centralkommitté för informationsverksamhet via länens respektive kommunernas handikappråd förra året av arvfondsmedel fick i det ena fallet 165 000 kronor och i det andra fallet 200 000 kronor – följaktligen tillsammans 365 000 kronor – till information. Herr Utberg säger nu att de inte har pengar för denna verksamhet. Men till vad har man då använt de pengar som man fick förra året av arvfondsmedel? Det är den naturliga frågan som man ställer sig i det här sammanhanget.

Utöver de 1,7 miljoner kronor som anslogs av riksdagen förra året fick handikapporganisationerna genom socialdepartementet från allmänna arvsfonden 1 543 000 kronor, dvs. nästan lika mycket som riksdagen anslog.

Jag vill nämna dessa siffror för att klargöra att man varken från socialdepartementet eller utskottets majoritet ställer sig kallsinnig gentemot handikapporganisationerna. Men man kan väl i varje fall kräva att handikapporganisationerna försöker lägga fram en så korrekt redovisning som möjligt.

Fru talman! Jag ber att med dessa ord få yrka bifall till utskottets hemställan.

Fru MARKLUND (vpk):

Fru talman! Herr Karlsson i Huskvarna har redogjort för i vilka former det ekonomiska stödet till de handikappades organisationer utgår och för hur anslaget har ökat år från år. Jag behöver alltså inte upprepa något av det.

Som det för det mesta är kan självfallet alltid argument anföras för ännu kraftigare stöd. Jag är säker på att förslag om fortsatta höjningar av anslagen till handikapprörelsen kommer till följande riksdagar. Även jag bestrider – i likhet med herr Karlsson – att intresset för handikappfrågorna skulle vara koncentrerat till de partier som företräds av undertecknarna av reservationen. Jag vill belysa detta med att hänvisa till vad jag redan i mitt första anförande tidigare i dag sade i fråga om dem som slås ut från industrin och förvärvslivet. Det problemet är nämligen

ett problem som i alldeles särskild grad berör de handikappade och deras rätt till arbete. Verkligheten är ju den, att de mycket väl kan fylla en uppgift i produktionsprocessen. Det skall då inte alls ses som en självklarhet att lösningen för deras vidkommande skall vara skyddade verkstäder.

Vi har i en motion till årets riksdag ställt krav för de handikappade som överensstämmer med ett tidigare riksdagsbeslut om att i lag stadga åtgärder i syfte att främja sysselsättningen för äldre människor i förvärvslivet. Det är i den motionen fråga om att lagstiftningsvägen säkra anställningstrygghet respektive rätten till arbete även för handikappade.

Andra frågor som vi tillmäter stor vikt och som vi framlagt konkreta förslag om gäller en speciell form av rehabiliteringsersättning, vars ledmotiv bör vara att stimulera till att genomgå rehabiliteringsåtgärder när skada eller sjukdom inträffar.

Jag vill med detta ha sagt att vi vill ha aktiva åtgärder till stöd för de handikappade. Jag vill nog uttrycka den meningen, att det är sådana åtgärder som bör sättas i främsta rummet; på det området finns det nämligen en mycket stark eftersläpning.

Vi får i ett senare sammanhang här i riksdagen ta ställning till bl. a. ett förslag om höjda anslag till förmån för de synskadade. Det gäller då talböcker. Jag kan redan nu förutspå att vår grupp kommer att stödja ett förslag av det slaget. Jag vill framhålla att också detta är en del av det intresse som vi från vår grupp visar för handikappfrågorna. Ett stöd av det slag vi nu behandlar och som går direkt till handikapporganisationer är inte det enda sättet att visa intresse för dessa frågor.

Med dessa synpunkter, fru talman, vill även jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr ALF PETTERSSON i Malmö (s):

Fru talman! Debatten hitintills har i stor utsträckning gällt anslagens nivå, och jag skall inte kommentera detta med mer än att säga att nog ligger det en klar prioritering i den 20-procentiga uppräknings av anslaget som här föreligger från Kungl. Maj:t och utskottsmajoriteten.

Vad jag i stället begärt ordet för gäller den förändring i anslagsfördelningen som Kungl. Maj:t föreslår och som ursprungligen framförts av handikapputredningen. Den innebär att anslaget till handikapporganisationernas allmänna verksamhet uppföres under ett gemensamt anslag att fördelas av Kungl. Maj:t efter yttrande av statens handikappråd. Jag kan i princip instämma i den här nyordningen, men jag vill gärna inför kammaren deklarera vad vi i motionen 1021 pekat på när det gäller fördelningen av dessa medel.

Vi har i motionen pekat på den svårighet som onekligen kan uppstå när medlen nu i sin helhet skall fördelas på ett 20-tal handikapporganisationer, och vi menar att detta inte får gå ut över de fyra organisationer, som tidigare erhållit av riksdagen specialdestinerade belopp. Dessa organisationer, som sedan länge haft anslag genom riksdagens beslut, har verkat mycket länge och svarar för en omfattande och betydelsefull verksamhet till gagn för alla medborgare med fysiska handikapp. De har för dessa uppgifter skaffat sig materiella resurser, de har personal och de

Onsdagen den
22 mars 1972

*Bidrag till handi-
kapporganisatio-
ner*

har ett alldeles speciellt ansvar inför dessa människor och de anläggningar man anskaffat. Det är av stor betydelse att dessa organisationer får möjlighet att fullfölja sin under många år uppbyggda verksamhet. Det är därför angeläget att de medel som nu ställs till socialdepartementets förfogande för fördelning bland handikapporganisationerna i första hand går till dessa direkt verksamma handikapporganisationer för deras uppbyggda verksamhet och då bl. a. med beaktande av den kostnadsutveckling som dessa organisationer fått vidkännas på olika områden.

Jag vill till sist, fru talman, tala om att en spridning av de befintliga medlen på alla de organisationer som nu sökt bidrag skulle medföra en uppsplittring av organisationsbilden på handikappområdet. I stället vore det angeläget att komma till rätta med detta problem.

Jag skall inte mot ett enhälligt utskott ställa något yrkande men vill gärna till protokollet ha anfört vad jag här givit uttryck för, och jag tror att Kungl. Maj:t kommer att beakta detta vid sin anslagsfördelning.

Fru FRÆNKEL (fp):

Fru talman! Jag vill bara påminna om att utskottets ordförande i dag på förmiddagen sade att vi i vårt parti var "så snälla och välmenande" men att vi inte hade så stor mening bakom våra motioner. När det gäller denna ökning med 700 000 kronor hade vi verkligen en mycket allvarlig mening bakom. Visserligen är det sant att de handikappade fått en uppräkning med 20 procent. Anledningen till att vi inte tycker att detta räcker är att handikapporganisationerna varit så eftersatta i jämförelse med andra.

Vad sedan gäller det brev som herr Karlsson i Huskvarna talade om så var ju både vår motion och reservationen skrivna långt innan det brevet sändes runt. Jag vill bara säga att det måste stå var och en fritt att försöka bilda opinion, och det är väl det man har velat åstadkomma med brevet.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1 och 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 18 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Fränkel begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaran bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 43 mom. 1 och 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaran bifallit reservationen nr 18 av herr Gustavsson i Alvesta m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Fränkel begärde

rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 162
Nej — 128
Avstår — 4

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

*Färdtjänst för
handikappade*

Mom. 3 och 4

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 44

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 45

Färdtjänst för handikappade

I denna punkt hade behandlats

1. motionen 1972:122 av herr Hamrin m. fl. (fp) vari hemställt att riksdagen beslutade att begära att Kungl. Maj:t skyndsamt framlade förslag till statsbidrag till den kommunala färdtjänsten i avvaktan på förslag från utredningen om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun,

2. motionen 1972:156 av herr Hamrin m. fl. (fp) vari hemställt att riksdagen beslutade att hos Kungl. Maj:t begära förslag om vidgad rätt till stöd vid inköp av bil för handikappade,

3. motionen 1972:475 av herr Måbrink m. fl. (vpk) vari hemställt att riksdagen beslutade om en utredning i syfte att undersöka möjligheterna att införa ett »rikskort» för de handikappades färdtjänst,

4. motionen 1972:666 av herr Gustavsson i Ängelholm m. fl. (s) vari hemställt att riksdagen som sin mening uttalade att statsbidrag för inköp av invalidbil efter särskild prövning borde kunna utgå även till handikappad som själv inte hade möjlighet att köra bil men som vårdades i hemmet av nära anhörig som hade körkort samt

5. motionen 1972:994 av fröken Andersson i Stockholm m. fl. (c) vari hemställt att riksdagen beslutade att hos Kungl. Maj:t begära att — i avvaktan på förslag från utredningen om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun — förslag skyndsamt lades fram om statsbidrag till den kommunala färdtjänsten.

Utskottet hemställde

1. beträffande statsbidrag till färdtjänsten för handikappade att riksdagen skulle avslå motionen 1972:122 och motionen 1972:994,

2. beträffande stöd till handikappade för inköp av bil att riksdagen skulle avslå motionen 1972:156 och motionen 1972:666,

3. beträffande »rikskort» för färdtjänsten för handikappade att riksdagen skulle avslå motionen 1972:475.

Reservationer hade avgivits

19. beträffande statsbidrag till färdtjänsten för handikappade samt stöd till handikappade för inköp av bil av herr Hamrin (fp) och fru Fränkel (fp), som ansett att utskottet under 1 och 2 bort hemställa,

Onsdagen den
22 mars 1972

*Färdtjänst för
handikappade*

1. beträffande statsbidrag till färdtjänsten för handikappade att riksdagen med bifall till motionen 1972:122 och motionen 1972:994 hos Kungl. Maj:t begärde att – i avvaktan på förslag från utredningen om den kommunala ekonomin – förslag skyndsamt lades fram om statsbidrag till den kommunala färdtjänsten,

2. beträffande stöd till handikappade för inköp av bil att riksdagen med bifall till motionen 1972:156 och i anledning av motionen 1972:666 hos Kungl. Maj:t begärde förslag om vidgad rätt till stöd till handikappade för inköp av bil,

20. beträffande »rikskort» för färdtjänsten för handikappade av herr Hagberg (vpk), som ansett att utskottet under 3 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1972:475 hos Kungl. Maj:t begärde en utredning om möjligheterna att införa »ett riks-kort» för färdtjänsten.

Vid denna punkt hade avgivits ett särskilt yttrande beträffande statsbidrag till färdtjänsten för handikappade av herrar Gustavsson i Alvesta, Larsson i Öskevik och Andreasson (samtliga c).

Fru FRÄNKEL (fp):

Fru talman! Herr Hamrin framhöll i förmiddags i sitt anförande hur beklagligt det är att handikapputredningens förslag om statsbidrag till färdtjänst nu skjutits undan på obestämd tid med hänvisning till att den tillsatta utredningen om kommunernas ekonomi skall ta upp hela statsbidragsfrågan. Följden har blivit den, att på grund av kommunernas svåra ekonomiska läge har flera inte kunnat bygga ut färdtjänsten som man planerat. De stora och relativt rika kommunerna klarar utbyggnaden, men det finns kommuner som bromsat upp sin verksamhet, och en del har inte någon färdtjänst alls. Detta är framför allt förhållandet i glesbygderna, där man är utsatt för folkminskning och därmed har ett sämre skatteunderlag.

I glesbygderna är behovet av färdtjänst allra störst. Genom de långa avstånden är ju isoleringen värre än i övriga delar av vårt land. För att i någon mån kunna höja standarden för medborgare som inte har möjlighet att använda kollektiva kommunikationsmedel hör, enligt reservanterna i reservationen 19, statsbidrag till den kommunala färdtjänsten snarast införas. Handikapputredningen föreslog att rätten till stöd vid inköp av bil också borde utvidgas. Nu är stödet knutet vid att bilen skall användas för arbetsresor. Men det kan finnas tillfällen då en bil kan ha mycket stor betydelse. Efter en allvarlig olyckshändelse med erhållet handikapp kan det vara av stor betydelse för den drabbade när det gäller att leva med sitt handikapp att ha tillgång till en bil. Det finns alltså ingen möjlighet att i dag få ett ekonomiskt bidrag till detta.

Med dessa ord, fru talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen 19.

Fru MARKLUND (vpk):

Fru talman! Vår motion om ett riks-kort för de handikappades färdtjänst är motiverad av att vi önskar en samordning av de möjligheter

som finns för de handikappade att kunna använda sådan färdtjänst även på platser utanför hemorten.

Motiveringarna därutöver finns i motionen och i reservationen 20 vid punkten 45, som jag ber att få yrka bifall till.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Fru talman! Vi närmar oss nu slutet på den här långa socialdebatten, och jag skall försöka att koncentrera mig.

Beträffande färdtjänsten vill jag först säga att den är en oerhört viktig sak för handikappade. Den bryter isoleringen och ger dem möjlighet att komma ut till bekanta och att på olika sätt komma bort från den ensliga tillvaro som många handikappade för. Vi är helt överens på den punkten att färdtjänsten har kommit för att stanna i våra kommuner.

Tyvärr kan man säga att många kommuner på grund av ekonomiska och andra svårigheter har börjat att fingra på färdtjänsten. Jag tycker det vore verkligt beklagligt om det skulle bli så att man tar ekonomiska besvärligheter till intäkt för att försämra villkoren för de handikappade. Här är det alltså fråga om en kommunal angelägenhet. Det finns all anledning för människorna ute på de olika orterna i landet att observera vad som sker och verkligen driva politisk opinion om de tendenser som man märkt på en del håll skulle förstärkas.

Jag är alltså mycket starkt medveten om att färdtjänsten är en viktig angelägenhet. När man nu står inför att genomföra något nytt, nämligen att till den kommunala satsningen på färdtjänsten lägga en statlig satsning, måste man emellertid också ta ställning till om man samtidigt som det pågår en utredning om de ekonomiska förhållandena mellan staten och kommunerna skall införa några nya statsbidrag utöver dem som redan finns. Med anledning härav har utskottet uttalat att vi inte vill vara med om detta just nu. Låt den kommunalekonomiska utredningen först fullfölja sitt arbete — när den är färdig med detta kan vi vara beredda att ta ställning till om staten skall ge bidrag till detta ändamål eller om det i fortsättningen liksom nu enbart skall vara en kommunens angelägenhet.

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr LARSSON i Öskevik (c):

Fru talman! Vi är säkerligen alla överens om att färdtjänsten för de handikappade är en angelägen samhällsservice. Alla är vi också överens om att det är en kommunal uppgift. Omfattningen och utformningen av den kommunala färdtjänsten växlar för närvarande starkt mellan olika kommuner. Verksamheten har hittills bedrivits utan klart utformade och allmänt accepterade regler. Centerns ledamöter i utskottet har den uppfattningen, vilket framgår av det särskilda yttrandet, att generella bestämmelser för anordnandet av kommunal färdtjänst bör fastställas innan statsbidrag utgår.

Jag yrkar, fru talman, bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

*Färdtjänst för
handikappade*

Onsdagen den
22 mars 1972

*Vissa byggnads-
arbeten m. m. inom
socialdepartementets
verksamhetsområde*

Mom. 1 och 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 19 av herr Hamrin och fru Fränkel, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Fränkel begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 45 mom. 1 och 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 19 av herr Hamrin och fru Fränkel.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Fränkel begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	232
Nej	—	52
Avstår	—	6

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 20 av herr Hagberg, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Marklund begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 45 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 20 av herr Hagberg.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Marklund begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	273
Nej	—	13
Avstår	—	3

Punkterna 46--49

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 50

Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde

Kungl. Maj:t hade under punkten II 11 (s. 223--235) föreslagit riksdagen att till Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets

verksamhetsområde för budgetåret 1972/73 anvisa ett investeringsanslag av 21 500 000 kronor.

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

*Vissa byggnads-
arbeten m. m. inom
socialdepartementets
verksamhetsområde*

I motionen 1972:1034 av herr Åkerlind (m) hade hemställts att riksdagen vid behandlingen av statsverkspropositionen, bilaga 7, till Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1972/73 anvisade ett investeringsanslag av 17 500 000 kronor.

Utskottets hemställde

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1972:1034 till Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1972/73 anvisade ett investeringsanslag av 21 500 000 kronor.

Reservation hade avgivits

21. beträffande medelsanvisningen av herrar Åkerlind (m) och Nisser (m), som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen 1972:1034 till Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1972/73 anvisade ett investeringsanslag av 17 500 000 kronor.

Herr ÅKERLIND (m):

Fru talman! Till byggnadsarbeten vid ungdomsvårdsskolorna, som behandlas under punkten 50, har för innevarande budgetår beräknats 3,8 miljoner, och för nästa budgetår föreslås nu 5,1 miljoner kronor. Det gäller här ett delanslag.

För närvarande sker en utveckling mot att allt fler ungdomsvårdsskoleelever vårdas utom skolan, varigenom tillgängliga platsresurser på ungdomsvårdsskolorna kommit att utnyttjas i mindre grad än tidigare. Det har vi talat om förut här i dag. Jag tror personligen att detta är en riktig utveckling både med tanke på ungdomarnas vård och anpassning och med tanke på vad ungdomsvårdsskolorna kostar i drift. Inom socialutredningen, som under året väntas avge ett principbetänkande, är frågor som berör ungdomsvårdsskolornas framtida ställning under övervägande. Med hänsyn till vad som nu sker är det alltså viktigt att man inte gör större investeringar vid ungdomsvårdsskolorna än vad som är absolut nödvändigt för att verksamheten skall kunna bedrivas, förrän man vet mer om hur den framtida verksamheten skall se ut.

Vi som står bakom reservationen 21 har därför ansett att motionen 1034 bör bifallas och anslaget till ungdomsvårdsskolorna minskas med 4 miljoner till 1,1 miljon kronor. Tre av de fyra miljonerna gäller arbeten som ännu inte på något sätt har påbörjats. Med sträng prioritering och sparsamhet bör även den fjärde miljonen kunna sparas på anslaget. Inskränkningar bör framför allt kunna göras på yttre arbeten – fotbollsplaner, vägar och anläggningar, tillbyggnadsarbeten osv.

Det är viktigt på detta liksom på andra områden att kostnader inte läggs ner på anläggningar som man inte vet att de är nödvändiga och blir

rationellt utnyttjade, om skolorna skall användas för andra ändamål än de nu är avsedda för.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen 21 vid punkten 50.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 21 av herrar Åkerlind och Nisser, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Åkerlind begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarén bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 5 punkten 50 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarén bifallit reservationen nr 21 av herrar Åkerlind och Nisser.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammaréns ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Åkerlind begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	251
Nej	-	33
Avstår	—	6

Punkterna 51 och 52

Kammarén biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 53

Lades till handlingarna.

§ 2 Föredrogs socialförsäkringsutskottets betänkande nr 10 i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1972/73 till allmän försäkring m. m. jämte motioner.

Punkterna 1 och 2

Kammarén biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 3

Folkpensioner

Kungl. Maj:ten hade i propositionen nr 1 bilaga 7 under punkten B 4 (s. 27—29) föreslagit riksdagen att till Folkpensioner för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 9 390 000 000 kronor.

I detta sammanhang behandlades

motionen 1972:449 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari, såvitt nu var i fråga, hemställdes att riksdagen

1) skulle anta av motionärerna framfört förslag till lag om ändring i lagen den 9 maj 1969 (nr 205) om pensionstillskott, innebärande att pensionstillskotten fr. o. m. den 1 juli 1972 skulle räknas upp med 4 procent årligen så att de den 1 juli 1979 uppgick till 40 procent av basbeloppet,

2) under punkten B 4 till Folkpensioner för budgetåret 1972/73 anvisade ett förslagsanslag av 9 470 000 000 kronor,

motionen 1972:966 av herr Carlshamre m. fl. (m) samt

motionen 1972:1457 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari hemställdes att riksdagen skulle anta av motionärerna framfört förslag till lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen, innebärande att folkpensionsavgiften skulle utgöra fem procent av den beskattningsbara inkomsten oavsett dennas storlek.

Utskottet hemställde

A beträffande ändring av 2 och 3 §§ lagen den 9 maj 1969 (nr 205) om pensionstillskott att riksdagen skulle avslå motionen 1972:449 i motsvarande del,

B beträffande principerna för utbetalning av pensionstillskott att riksdagen skulle avslå motionen 1972:966 i motsvarande del,

C beträffande anslagets storlek att riksdagen - med bifall till Kungl. Maj:ts under punkten B 4 framlagda förslag och med avslag på motionerna 1972:449 och 1972:966 i motsvarande del - till Folkpensioner för budgetåret 1972/73 anvisade ett förslagsanslag av 9 390 000 000 kronor,

D beträffande ändring av 3 § lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen att riksdagen skulle avslå motionen 1972:1457.

Reservationer hade avgivits

beträffande ändring av 2 och 3 §§ lagen den 9 maj 1969 (nr 205) om pensionstillskott

1) av herr Olsson i Stockholm (vpk), som ansett att utskottet under A bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1972:449 i motsvarande del skulle anta det i motionen framförda förslaget till lag om ändring i lagen den 9 maj 1969 (nr 205) om pensionstillskott,

beträffande anslagets storlek

2) av herr Olsson i Stockholm (vpk) som, med åberopande av vad som under reservationen I anförts om uppräknings av pensionstillskotten den 1 juli 1972, ansett att utskottet under C bort hemställa,

att riksdagen — med bifall till motionen 1972:449 i motsvarande del och med anledning av Kungl. Maj:ts under punkten B 4 framlagda förslag — till Folkpensioner för budgetåret 1972/73 anvisade ett förslagsanslag av 9 470 000 000 kronor,

beträffande ändring av 3 § lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen

3) av herr Olsson i Stockholm (vpk), som ansett att utskottet under D bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1972:1457 skulle anta det i motionen framförda förslaget till lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen.

Vid denna punkt hade avgivits ett särskilt yttrande av herrar Ringaby (m) och Björck i Nässjö (m).

Herr OLSSON i Stockholm (vpk):

Fru talman! 1969 beslöts införandet av pensionstillskott för pensionärer med ringa eller ingen ATP. Tillskotten är inkomstprövade i förhållande till ATP och avsedda att ge folkpensionärerna en standardförbättring. Tillskotten skall årligen höjas med 3 procent av basbeloppet t. o. m. den 1 juli 1978, då de skall uppgå till 30 procent av basbeloppet. Om utgående ATP täcker skillnaden mellan 120 procent och 90 procent av basbeloppet för ensamstående pensionär samt 100 procent och 70 procent för gifta skall pensionstillskott inte utgå.

Jag vill erinra om att vänsterpartiet kommunisternas riksdagsgrupp redan när beslutet fattades anmälde den meningen att det här rörde sig om en otillräcklig standardförbättring. Vi anförde dessutom att det var en alltför liten grupp som skulle få del av densamma och menade att den gräns för beviljandet som fastställts var för snäv.

Man kan säga att den bedömning som vänsterpartiet kommunisternas riksdagsgrupp gjorde 1969 om pensionstillskottens otillräcklighet på sitt sätt har bekräftats genom det för januari månad i år utgående extra pensionstillskottet.

Vi har från vårt håll föreslagit att tillskotten skall utgöra 4 procent av basbeloppet i stället för 3 procent. Innebörden av detta är att pensionstillskotten vid tioårsperiodens utgång uppgår till 40 procent av basbeloppet i stället för 30 procent. Grundat på nuvarande basbelopp, 7 100 kronor, skulle tillskotten vid tioårsperiodens slut bli 2 840 kronor mot 2 130 enligt beslutet om 3 procent på basbeloppet och 30 procent vid tioårsperiodens slut.

Det kan med skäl anföras att också 40 procent är otillräckligt, och det finns därför desto starkare skäl för att åtminstone ta det steg som vi föreslår. Med nuvarande basbelopp och ökningstakt ger de årliga höjningarna 213 kronor medan vårt förslag skulle ge 284 kronor. Vårt förslag innebär också att fler pensionstagare kommer i åtnjutande av tillskotten eftersom rätten till dessa skall upphöra först när ATP uppgår till 40 procent av basbeloppet. Om man ser på pensionsbeloppen mot

bakgrunden av dagens levnadsomkostnader måste man fråga sig om den nuvarande och förutsedda levnadsstandarden kan betecknas som tillfredsställande.

Utskottets motivering för avstyrkande, som ovanligt nog inte baseras på bristande resurser, är att den gällande planen för pensionstillskottens höjning "får anses väl avvägd". Man undrar om den motiveringen är ett utslag av cynism eller om den beror på en förbluffande okunnighet om pensionärernas levnadsvillkor. Jag tycker att man på ansvarigt håll borde lyssna på vad pensionärerna och deras organisationer anser.

Vi har också kritiserat en annan del av 1969 års beslut, nämligen reduceringen av pensionstillskotten för alla dem som inte åtnjuter full ålders- eller förtidspension. Argumenteringen mot kraven på oreducerade pensionstillskott är i utskottsutlåtandet att "riksdagen framhållit att de är nödvändiga för att inte rubba relationerna mellan de olika förmånerna". Tala sedan om utjämning och jämlikhet! De slagorden äger tydligen främst giltighet när byråkrater på topplönenivå skall ha löneförhöjning för att få lika mycket som någon annan som redan har alldeles för hög lön. Ett faktum är emellertid att nuvarande reduceringsregler innebär att klyftan mellan pensionstagare med full pension och pensionstagare som inte åtnjuter full pension oavbrutet ökar.

För övrigt är det något inkonsekvent skrivet i utskottsbetänkandet, eftersom gifta och ogifta pensionstagare får lika stora tillskott, trots att den senare kategorin har en större grundförmån. Jag kritiserar självfallet inte detta i sak, eftersom jag nyligen i denna kammare argumenterat för att pensionsförmån skall utgå lika oavsett civilstånd.

Det kan inte råda något tvivel om behovet av en standardförbättring av samma storlek för pensionstagare före 67 år som för dem som har full pension. För varje år sedan 1969 har det förklarats att önskvärd förbättring för denna kategori bör åstadkommas "på annat sätt". Vilket annat sätt? Frågan har ställts från vårt håll tidigare och jag upprepar den. Det borde vara ett lämpligt tillfälle att nu redovisa hur man har tänkt sig den lösningen. Ordningen att man medger att ett stort behov föreligger och att det skall tillgodoses men låter frågan om på vilket sätt vara en förborgad hemlighet kan inte i längden — år efter år — anses tillfredsställande.

Kammaren har tidigare avslagit vänsterpartiet kommunisternas motiomer om sänkning av den allmänna pensionsåldern samt om lika pensionsförmåner för gifta som för ogifta, således oavsett civilstånd. Visst är förslagen berättigade i sak, har man sagt, men man måste väga dem mot andra pensionsförbättringar. När man avfärdade kravet på sänkt pensionsålder gavs oftast intrycket att man ville spela ut dem som redan inträtt i pensionsåldern mot dem som ännu inte uppnått pensionsåldern. Vi har för vår del kraftigt vänt oss emot en sådan metod. Men nu kan man fråga sig: Vilka slags "andra" pensionsförbättringar har utskottets talesman egentligen tänkt på? Ni har ju avfört frågan om sänkt pensionsålder — nu är ni inne på att avfärda även kravet på förbättrad pension till dem som nu är pensionstagare. Slutsatsen av detta resonemang i cirkel är att viljan tydligen saknas att över huvud taget vara med på något slag av förbättring.

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

Folkpensioner

Så var det finansieringsfrågan. Kopplingen med kravet på slopande av folkpensionsavgiften är rent teknisk och görs av utskottet. Vpk-motionen 449 angående pensionstillskottens förbättring tar inte upp detta. När ändå utskottet gjort det har jag reserverat mig på denna punkt. Låt mig dock säga att detta är ett delförslag, som jämte andra anvisar lösningar för att täcka olika utgiftskrävande förslag från vpk; ett av dem är höjda pensionstillskott. Det kravet skall alltså ses i sitt sammanhang i den skattemotion som vänsterpartiet kommunisterna avlämnat.

Det sägs i betänkandet att man skulle få skärpta marginalskatteeffekter i inkomstlägena 35 000–53 000 kronor brutto. Mot det måste anföras att om man skulle slopa moms på maten skulle skärningspunkten — där man alltså förlorar eller vinner på våra sammanlagda skatteförslag — höjas väsentligt. Det är också märkligt att utskottet inget har att säga om att de inkomster som ligger ovanför de nämnda även drabbas av en högre skatt till förmån för dem som har mindre inkomster.

Utskottet anför att folkpensionsavgiftens maximering hänger samman med reglerna för inkomstbeskattningen. Om vårt förslag genomfördes skulle det alltså betyda en "för hård" beskattning av dem som drar fördel av att folkpensionsavgiften är maximerad.

Nu är det ju så att när det gäller kravet på slopad moms på livsmedel brukar man invända att därmed gynnas också höga inkomsttagare som har råd att betala höga matpriser. Nå, då tål de säkert den kraftigare beskattning som skulle bli följden om folkpensionsavgiftens begränsning till 1 500 kronor upphävdes.

Men, herr talman, en samlad skattepolitisk diskussion får föras i ett annat sammanhang. Nu bör inte huvudfrågan i denna debatt trollas bort. Den frågan är: Har vi råd eller har vi inte råd att öka utgifterna för statskassan med 80 miljoner kronor? Det är vad vårt förslag skulle kosta; vi har fått summan framräknad av riksdagens upplysningstjänst. Kan ni på allvar, ledamöter av denna kammare, som bl. a. av finansiella skäl varit med om att avslå förslagen om sänkt pensionsålder och som nu måhända är beredda att också fälla detta förslag, komma och hävda att detta har vi inte råd med? Mot vilket slags annan förbättring vill ni väga detta förslag?

Herr talman! Jag yrkar bifall till de till utskottets betänkande nr 10 fogade reservationerna 1, 2 och 3 som jag avgivit inom socialförsäkringsutskottet.

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr FREDRIKSSON (s):

Herr talman! De förslag som förts fram i reservationerna från vpk och i det särskilda yttrandet från moderata samlingspartiet under den här punkten i utskottsbetänkandet har varit föremål för motioner och avslagits av riksdagen varje år sedan 1969, då riksdagen beslöt om den förstärkning av folkpensionerna som pensionstillskotten innebär. Därför skall jag inte vid den här sena timmen ta upp någon längre debatt på detta område med herr Olsson i Stockholm. Jag vill bara erinra om att

ingenting nytt har framkommit som föranlett utskottet att inta någon annan ståndpunkt än vad riksdagen har gjort tidigare.

Det ligger ju så till att riksdagen har antagit en plan för förstärkning av pensionerna. Pensionstillskotten höjs med 3 procent varje år för att den 1 juli 1978 uppgå till 30 procent av basbeloppet. Nu säger herr Olsson i Stockholm att även vpk:s förslag, som innebär en höjning på 4 procent i stället för 3 procent enligt den fastställda planen, är alltför blygsamt. Jag kan hålla med om att det ju inte är så förfärligt revolutionärt. Ett påslag med 1 procent på basbeloppet gör med nuvarande basbelopp 71 kronor per år. Det är emellertid klart att när man kommer till "slutstationen" 1978 blir beloppet av en annan storleksordning. Men om nu herr Olsson tycker att det här är alltför blygsamt, varför inte hugga till ordentligt på en gång, eftersom finansieringsfrågorna inte tycks spela någon avgörande roll för herr Olsson?

Det har sagts i vpk-motionen — herr Olsson var också inne på det i sitt anförande — att prishöjningarna är en av motiveringarna till att man framlagt förslag om detta påslag om 1 procent. Som herr Olsson vet är folkpensionerna värdebeständiga genom att de är knutna till basbeloppet i den allmänna försäkringen, som i sin tur har sin förankring i levnadskostnadsindex. Därmed har ju folkpensionärerna fått sin garanti. Stiger priserna, så stiger pensionerna i motsvarande grad.

Sedan frågar herr Olsson om vi inte har råd med de 80 miljoner kronor som vpk:s förslag skulle kosta. Det är klart att om man ser enbart på det här förslaget så är det i och för sig inte fråga om någon större summa. Men vänsterpartiet kommunisterna har ju så många förslag som man vill genomföra, och sammantaget blir det mycket stora belopp.

Förstärkningen av pensionerna är ju inte någon särskilt billig reform. När vi skriver i vårt betänkande att den antagna planen är väl avvägd, så får det ses mot bakgrunden av befintliga resurser, och det ligger ingen cynism i det resonemanget. Vi är väl medvetna om att hade man gott om pengar, så visst skulle man kunna höja pensionerna ytterligare och visst skulle det kunna vara av behovet påkallat. Men jag tycker inte att den här reformens betydelse skall underskattas. När den är helt genomförd innebär det i alla fall att grundskyddet för ensamstående pensionärer har ökat från 90 procent till 120 procent av basbeloppet och för vardera av två makar, som båda är pensionärer, från 70 procent till 100 procent av basbeloppet. Det är i och för sig ingen dålig reform.

Det andra förslaget i vpk-reservationen, att pensionstillskotten skulle utgå med oförändrat belopp till alla pensionärer, tycker jag inte heller är så väl underbyggt. Dessa förmåner är baserade på försäkringstekniska grunder. Man har ju rätt att göra förtida uttag från 63 års ålder, och man kan också skjuta på uttaget tills man är 70 år. Det skall vara egalt för pensionären ur ekonomisk synpunkt om han tar ett förtida uttag eller skjuter på uttaget. Därför fanns det ingen anledning att ändra på den principen när man införde pensionstillskotten, och det finns ingen anledning att göra det nu heller. Speciellt när det gäller änkepensionerna — där kan ju en änka ha en femtondels pension — tror jag inte det skulle vara någon större rättvise- eller jämlikhetsåtgärd om vederbörande skulle ha samma pensionstillskott som en folkpensionär.

Beträffande slopande av taket för folkpensionsavgifterna — en traga som behandlas i den tredje reservationen från vänsterpartiet kommunisterna — vill jag i korthet erinra om att uttaget av folkpensionsavgift utgör en del av det skattepaket som riksdagen fattade beslut om 1970. Tidigare hade vi en maximering av uttaget till 1 500 kronor för äkta makar, men i och med omläggningen till individuell beskattning ändrades uttaget till samma belopp — alltså 1 500 kronor — för vardera maken. Skatteskalorna är också uppbyggda med hänsyn till att folkpensionsavgiften inte stiger ytterligare när inkomsten når över 30 000 kronor. Skulle man följa det förslag som herr Olsson i Stockholm pläderat för innebär det en kraftig ökning av skatteprogressiviteten, och den slår särskilt hårt just i inkomstlägena mellan 35 000 och 53 000 kronor. Jag tror därför att inte heller detta är någon större rättvise- eller jämlikhetsåtgärd, och det är anledningen till att utskottet inte har velat tillstyrka detta förslag. Skatteskalorna är ju utformade med hänsyn till olika inkomstlägen, och det bör väl inte ankomma på vårt utskott i varje fall att ändra på skatteprogressiviteten.

Herr talman! Det förslag som förts fram i en moderatmotion, att folkpensionstillskotten skulle finansieras genom uttag från pensionsfonderna, har vi inte heller kunnat tillstyrka. Vi anser att finansieringen även i framtiden skall ske enligt samma metod som hittills, dvs. över budgeten genom skatter i den mån avgifterna inte räcker till. Det finns ingen anledning att ändra på den principen.

Jag nöjer mig med detta, herr talman, och yrkar bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

Herr OLSSON i Stockholm (vpk):

Herr talman! Herr Fredriksson säger att inget nytt har framkommit i den här frågan. Han menar att motionerna har upprepats under flera år och att det inte finns någon anledning att ändra ståndpunkt, då planen för förstärkning av pensionerna är antagen. Ja, jag sade inledningsvis att vi inte var nöjda då, och vi är inte nöjda nu heller. Jag vill också säga att jag inte kan se att något nytt har framkommit som gör att vi inte bör upprepa vårt krav.

Herr Fredriksson undrade sedan varför vi inte hugger till med mer än en årlig fyraprocentig förbättring, när vi nu inte anser att den förbättringen är tillfredsställande. Ja, det sammanhänger med att vi försöker genomdriva en reell förbättring för folkpensionärerna. Inte ens vi inbillar oss att vi kan åstadkomma en fullständig rättvisa i det samhällssystem vi nu har, men vi kan ju ändå lappa litet här och där, och detta är ett litet försök. Det ser emellertid ut som om det skulle misslyckas.

Utskottets talesman herr Fredriksson sade också att finansieringen tydligen inte spelar någon roll för vpk. Det får väl ändå herr Fredriksson ta tillbaka, precis som han gjorde förra gången när vi diskuterade en sänkning av pensionsåldern. Vi har ju visat på var pengarna skall tas. Det är bara det att herr Fredriksson och hans parti — och för övrigt också de borgerliga partierna — inte är ense med oss om det. Vi vill ha en klar omfördelning, så att man tar pengar där de finns och ger till dem som behöver.

Vidare sade herr Fredriksson att vi hade ställt många förslag, som skulle kosta oerhört mycket att genomföra. Ja, men nu har ju snart alla de mest kostnadskrävande förslagen blivit avvisade här i kammaren, och då finns det väl desto större skäl för kammaren att åtminstone godta det förslag som vi nu diskuterar.

Sedan förmodade herr Fredriksson att också jag väl kände till att pensionerna är värdebeständiga, och det gör jag. Men de är ju inte standardsäkrade på det sättet att de följer med uppåt i den allmänna standardökningen. Det är visserligen ett problem för en utredning, men man kan väl ändå konstatera att det inte är tillfredsställande att pensionerna bara höjs när index stiger. Pensionstillskotten skall ju vara ett tillskott utöver det stigande basbeloppet.

Här gäller frågan i stort huruvida fördelningen i samhället är rimlig och tillfredsställande och om herr Fredriksson är nöjd i det fallet. Jag menar då avvägningen mellan höga löner och utgående folkpensioner. Jag tycker inte att den fördelningen är rimlig, och det tycker inte heller mitt parti. Herr Fredriksson skall kanske fråga pensionärerna och deras organisationer vad de anser.

Skatteskalorna är ju uppbyggda med ett tak för uttagandet av folkpensionsavgiften, men när man antyder att det skulle bli en speciell skärpning i medelinkomstskiktet — alltså för människor med en bruttoinkomst på mellan 35 000 och 53 000 kronor — tycker jag fortfarande det är märkligt att man inte talar om inkomster härutöver.

Slutligen håller jag med om att skatteskalorna och folkpensionsavgiften inte är en fråga för socialförsäkringsutskottet. Det är en ren skattefråga. Jag sade också i mitt första inlägg att den frågan skall ses i sitt sammanhang, dvs. i samband med vår stora skattemotion, där vi kräver avskaffande av momsen på mat. I likhet med herr Fredriksson tycker jag att vi inte har någon större anledning att debattera just den frågan nu.

Herr FREDRIKSSON (s):

Herr talman! Det förhållandet att herr Olsson i Stockholm eller vänsterpartiet kommunisterna inte var nöjda 1969, när pensionstillskotten infördes, och inte heller är nöjda i dag är ju i och för sig inget skäl för utskottet att ändra ståndpunkt.

Det förslag till finansiering som förts fram av vänsterpartiet kommunisterna är behäftat med det felet att det inte har någon chans att vinna riksdagens bifall, och då står man ju där utan pengar ändå. Man har ingenting att finansiera detta förslag med.

Jag tycker inte att det i dag finns någon anledning att diskutera vare sig pensionsåldern, som vi debatterat tidigare, eller lönefrågan. Det är saker som får diskuteras i andra sammanhang.

Det är väl inte heller något särskilt märkvärdigt att vi i vårt betänkande inte berört inkomster över 53 000 kronor. Det är givet att progressiviteten förstärks hela skalan upp, om man slopar taket. Det tycker jag är så självklart att man inte behöver skriva mycket om det.

Herr OLSSON i Stockholm (vpk):

Herr talman! Herr Fredriksson säger att utskottet inte skall behöva ändra inställning till frågan och att detta skall fortlöpa i all framtid. Nu är det ju så att utskott har fått ändra inställning lika väl som det socialdemokratiska partiet har fått göra det i flera frågor.

Att man inte kan få riksdagens bifall till finansieringsförslaget är inget gott betyg åt riksdagen. Det finansieringsförslag som finns -- jag upprepar det -- täcker mer än tiodubbelt den föreslagna reformen men hänger i och för sig inte samman med den.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. A

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Olsson i Stockholm, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Olsson i Stockholm begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 3 mom. A röstar ja,
det det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Olsson i Stockholm.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Olsson i Stockholm begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	272
Nej	—	13
Avstår	—	2

Mom. B och C

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. D

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Olsson i Stockholm, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Olsson i Stockholm begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 10 punkten 3 mom. D röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Olsson i Stockholm.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Olsson i Stockholm begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Den-
na omröstning gav följande resultat:

Ja — 271
Nej — 13
Avstår — 3

Punkten 4

Utskottets hemställan bifölls.

§ 3 Föredrogs socialförsäkringsutskottets betänkanden:

Nr 13 i anledning av motion om vidgad rätt till invaliditetstillägg

Nr 14 i anledning av motioner angående ersättning för privatläkar-
vård m. m.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 4 Avdragsrätten för koncernbidrag

Föredrogs skatteutskottets betänkande nr 11 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1972:13 med förslag till lag om ändring i kommunal-
skattelagen (1928:370) jämte motioner.

I proposition 1972:13 hade Kungl. Maj:t under återopande av utdrag
av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 21 januari 1972
föreslagit riksdagen att anta vid propositionen fogat förslag till lag om
ändring i kommunalskattelagen (1928:370).

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

”I propositionen föreslås sådan ändring i kommunalskattelagens regler
om avdrag för öppet koncernbidrag att Kungl. Maj:t, i syfte att främja
samhällsekoniskt betydelsefulla uppgifter, skall kunna medge avdrags-
rätt för bidrag från ett företag till ett annat även om inte alla de
förutsättningar som annars gäller för avdragsrätt för koncernbidrag
föreligger. Avdragsrätt skall kunna avse även förlust på aktier eller
andelar i företag som fullföljer sådana betydelsefulla uppgifter.”

I detta betänkande behandlades

dels de i anledning av propositionen väckta motionerna

1972:1482 av herr Hermansson i Stockholm m. fl. (vpk) vari
hemställts att riksdagen skulle avslå propositionen 1972:13,

1972:1483 av herrar Magnusson i Borås (m) och Schött (m) vari
hemställts

A. att riksdagen med avslag på proposition 1972:13 skulle anta av
motionärerna framfört förslag till lag om avdrag vid inkomsttaxeringen
för bidrag till AB Asea-Atom, m. m.,

B. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställde om utredning
av frågan om beskattning av koncernbidrag.

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

*Avdragsrätten för
koncernbidrag*

Onsdagen den
22 mars 1972

*Avdragsrätten för
koncernbidrag*

dels den vid riksdagens början väckta motionen 1972:880 av herr Strindberg m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen beslutade att koncernbidrag icke fick överföras från LKAB och Svenska tobaksaktiebolaget till Statsföretag AB samt att det inkomstbelopp som fanns upptaget under rubriken Skatter i specifikationen av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1972/73 i bilaga 1 till statsverkspropositionen räknades upp med 130 miljoner kronor.

Utskottet hemställde

A. att riksdagen skulle avslå

1. motionen 1972:1482,

2. motionen 1972:1483, såvitt avsåg yrkandet under punkten A i motionen,

B. att riksdagen med bifall till propositionen 1972:13 skulle anta det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),

C. att riksdagen skulle avslå

1. motionen 1972:880,

2. motionen 1972:1483, såvitt avsåg yrkandet under punkten B i motionen.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar Magnusson i Borås (m) och Söderström (m), vilka ansett att utskottet under A och B bort hemställa,

A. att riksdagen skulle avslå motionen 1972:1482,

B. att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts proposition 1972:13 och med bifall till motionen 1972:1483 i denna del skulle anta av reservanterna framfört förslag till lag om avdrag vid inkomsttaxeringen för bidrag till Aktiebolaget Asea-Atom, m. m.,

2) av herrar Magnusson i Borås (m) och Söderström (m), vilka ansett att utskottet under C 2 bort hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde, att motionen 1972:1483 överlämnades till företagsskatteberedningen för kännedom,

3) av herrar Magnusson i Borås (m) och Söderström (m), vilka ansett att utskottet under C 1 bort hemställa,

att riksdagen med anledning av motionen 1972:880 som sin mening gav till känna, att koncernbidrag inte fick överföras från ett företag till ett annat inom den statliga företagsgruppen.

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Herr talman! I propositionen 13 föreslås sådan ändring i reglerna om avdrag för öppet koncernbidrag att Kungl. Maj:t skall kunna lämna dispens för sådant bidrag, om Kungl. Maj:t anser att det finns samhällsekonomiskt betydelsefulla motiv därtill, även om förutsättningarna för sådan avdragsrätt icke föreligger — t. ex. om kravet på ett 90-procentigt ägande av aktierna i dotterbolag icke uppfylles. Samverkan äger rum mellan staten och ASEA genom AB Asea-Atom. Detta bolags

fortsatta verksamhet kräver avsevärda bidrag från aktieägarnas sida. Propositionen har tillkommit för att möjliggöra sådan bidragsgivning utan ogynnsamma skattekonsekvenser för givaren.

Jag kan helt ansluta mig till uppfattningen att man i detta konkreta fall bör tillse att givaren får möjlighet att göra avdrag för bidragen till Asea-Atom. Jag anser emellertid icke att riksdagen bör ge regeringen fullmakt att efter eget bedömande lämna sådana dispenser. I motionen 1483 har därför föreslagits att man nu använder samma metod som begagnades när liknande rätt att lämna koncernbidrag medgavs de företag som deltagit i kostnaderna för Oljeprospektering AB.

Innan skattereglerna rörande koncernbidrag infördes år 1965 diskuterades såväl i utredningen som under remissförfarandet om inte möjligheter borde öppnas att lämna koncernbidrag till bolag, som ägs av flera företag gemensamt. I motion har man därför begärt att normer för sådana avsättningar borde åstadkommas och inskrivas i skattelagstiftningen. Sedan en viss erfarenhet nu vunnits borde det icke vara omöjligt att åstadkomma sådana bestämmelser för att undvika dispensförfarandet. Dessa yrkanden har nu upptagits i reservationer till skatteutskottets betänkande under beteckningen 1 och 2.

Sedan gammalt har statskassan årligen tillförts ganska stora belopp från såväl LKAB som det tidigare tobaksmonopolet. Det är inte mer än rimligt att så har skett, då LKAB förvaltar ett så stort eget kapital som cirka 1 500 miljoner kronor jämte dolda reserver och även Tobaksbolaget har ett mycket stort eget kapital. En rimlig avkastning av kapitalet kan naturligtvis ägaren kräva. Nu saknas dessa tillskott till statskassan sedan båda bolagen har inlemmats i Statsföretagsgruppen, där koncernbidragen från dessa företag ger en möjlighet för Statsföretag att driva alla sina olika förlustbringande företag.

I en motion har moderata samlingspartiet därför krävt att sådana koncernbidrag icke skall få förekomma, då statskassan därigenom går förlustig en stor del av inkomstskatten. Det kan nämligen icke vara motiverat, med de speciella förhållanden som föreligger beträffande inkomsterna från dessa företag, att statskassan icke skall få del av vinsterna från företagen i fråga. I reservationen 3 till betänkandet har därför yrkats att koncernbidrag icke skall lämnas, för att därmed säkerställa att statsskatt kommer att utgå på de ifrågavarande företagens vinster.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till de tre reservationer som har fogats till detta utskottsbetänkande.

Herr BERNDTSON i Linköping (vpk):

Herr talman! När finansministern i propositionen 13 förordar åtgärder som syftar till att vidga företagens avdragsrätt för bidrag från ett företag till ett annat, så är detta ännu ett uttryck för en politik som gynnar kapitalintressena. Denna politik har vi från vänsterpartiet kommunisterna kritiserat i olika sammanhang.

Vi har också ställt oss kritiska till den tilltagande samverkan mellan staten och privatkapitalet. Finansministern förutsätter i propositionen att denna samverkan kommer att öka.

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

*Avdragsrätten för
koncernbidrag*

Onsdagen den
22 mars 1972

*Avdragsrätten för
koncernbidrag*

Behovet av samhällsinflytande återopas som ett skäl för ökad samverkan mellan staten och det privata näringslivet. Att de i propositionen föreslagna åtgärderna på något sätt skulle minska de privata kapitalintressenas inflytande är verkligen svårt att finna. Tvärtom synes den föreslagna vidgningen av avdragsrätten för koncernbidrag närmast ge den motsatta effekten: ökat inflytande för kapitalet.

Skatteutskottet har uppenbarligen accepterat talet om att de föreslagna åtgärderna skall, som det heter, "ingå som ett led i verksamhet av väsentlig betydelse för landets ekonomi". Enligt min mening förefaller detta uttryck vara en variant av finansministerns tes om att "vad som är bra för näringslivet är bra för folket". Detta kan inte vara riktigt eftersom det s. k. näringslivet bygger på det kapitalistiska systemets profitintressen, vilka står i strid med folkets intressen.

I motionen 1482 har vänsterpartiet kommunisterna yrkat avslag på propositionen utifrån de kritiska synpunkter jag här i korthet har berört, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till denna motion.

Herr KRISTENSON (s):

Herr talman! Denna fråga fordrar tydligen enbart några få ord från utskottets talesman, eftersom riksdagen tidigare i princip har ställt sig bakom förslaget. Det gäller både inrättandet av Asea-Atom och möjligheterna för statliga företag — alltså även för Statsföretag AB — att ge koncernbidrag.

När vi år 1969 fattade beslutet om att inrätta Statsföretag AB skrevs klart i propositionen — och det godkändes av riksdagen — att koncernbidrag skulle kunna ges. Dåvarande statsutskottet ville dock framhålla att dessa bidrag eller internleveranser skulle redovisas tydligt och öppet, och så har skett i Statsföretags årsberättelse. De har även visats av de två företag som givit koncernbidrag under förra året, nämligen Tobaksbolaget och LKAB, och de kommer att visas i deras verksamhetsberättelser också i år.

Herr Magnusson i Borås säger att det blir ett betydande skattebortfall för staten, men när man i motionen har nämnt ett belopp på 130 miljoner har man helt enkelt räknat gale. Det är ju egentligen bara statsskatten som försvinner, och den utgör 40 procent av koncernbidraget. Kommunkalkylen får det mottagande bolaget betala till de kommuner där verksamheten inom koncernen bedrivs av de olika koncernbolagen. Som medlem i Tobaksbolagets styrelse kan jag säga att vi där har varit eniga både förra året och i år när vi har givit koncernbidrag. Vi anser att Statsföretag AB skall ha samma rätt till koncernbidrag som det privata näringslivet har.

Asea-Atom är inrättat från den utgångspunkten att ASEA hade det tekniska kunnandet men inte tillräckligt med kapital. Därför gick man samman med staten, som skulle tillskjuta det kapital som behövdes. Nu behövs det mera kapital — det är en kapitalkrävande industri som man har gett sig in i. Kungl. Maj:t bör ha möjlighet att ge dispens när det är av stor samhällsekonomisk betydelse att nytt kapital tillföres företaget.

Vad sedan gäller herr Berndtsons i Linköping och vpk:s motion är huvudargumentet i den att finansministern i propositionen påstått att

den föreslagna ordningen skulle öka samhällsinflytandet. Detta har jag emellertid icke kunnat finna någonstans; i stället får vi väl ordna samhällsinflytandet i företagen på andra vägar än genom att ge möjligheter till skattefrihet åt ett visst kapital som skall tillskjutas.

Herr Berndtson i Linköping sade i sitt anförande att propositionen gynnar kapitalintressena. Jag undrar om inte kapitalintressena skulle ha varit mest nöjda, om de själva haft så mycket kapital att de hade kunnat starta och driva verksamheten i egen regi. De skulle säkerligen inte velat ha staten med, men nu var det tvunget, eftersom det är en så kapitalkrävande industri.

Med dessa ord, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Herr talman! Jag vill bara lämna den uppgiften att vi i våra beräkningar uteslutande har tagit hänsyn till statsskatten.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten A 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1482 av herr Hermansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Berndtson i Linköping begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 11 punkten A 1 röstar ja,
det det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1482.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen.

Punkten A 2 och punkten B

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herrar Magnusson i Borås och Söderström i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Magnusson i Borås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 11 punkten A 2 och punkten B röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herrar Magnusson i Borås och Söderström i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Magnusson i Borås

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

*Skatt för gemen-
samt kommunalt
ändamål, m. m.*

begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Den-
na omröstning gav följande resultat:

Ja — 238
Nej — 33
Avstår — 16

Punkten C 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herrar Magnusson i Borås och Söderström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Magnusson i Borås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 11 punkten C 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herrar Magnusson i Borås och Söderström.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Magnusson i Borås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Den-
na omröstning gav följande resultat:

Ja — 233
Nej — 33
Avstår — 21

Punkten C 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herrar Magnusson i Borås och Söderström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

§ 5 Skatt för gemensamt kommunalt ändamål, m. m.

Föredrogs skatteutskottets betänkande nr 12 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1972:15 med förslag till lag om ändring i uppbördsförordningen (1953:272), m. m. jämte motioner.

I proposition 1972:15 hade Kungl. Maj:t under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 28 januari 1972 föreslagit riksdagen att anta vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om ändring i uppbördsförordningen (1953:272),
- 2) lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
- 3) lag om skatt för gemensamt kommunalt ändamål,
- 4) förordning om ändring i förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt,
- 5) förordning om ändring i förordningen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt,

Onsdagen den
22 mars 1972

Skatt för gemensamt kommunalt ändamål, m. m.

- 6) lag om ändring i lagen (1962:398) om finansiering av folkpensioneringen,
- 7) lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
- 8) förordning om ändring i förordningen (1958:295) om sjömansskatt,
- 9) förordning om ändring i förordningen (1968:430) om mervärdeskatt,
- 10) lag om ändring i taxeringsförordningen (1956:623).

I propositionen hade bland annat föreslagits en uppräknig från fem till tio procent av utdebiteringen för kommunal skatt för utomlands bosatta, som taxeras i Stockholm för gemensamt kommunalt ändamål.

I detta betänkande behandlades

dels den i anledning av propositionen väckta motionen 1972:1484 av herrar Magnusson i Borås (m) och Hedin (m), vari hemställtts att riksdagen skulle anta det vid propositionen fogade förslaget till lag om skatt för gemensamt kommunalt ändamål med den ändringen att lagen erhöU av motionärerna föreslagen lydelse, innebärande avslag på propositionen i vad den avsåg uppräknig av utdebiteringen till tio procent,

dels den vid riksdagens början väckta motionen 1972:424 av herr Schött m. fl. (m).

Utskottet hemställde

A. att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1972:15 och med avslag på motionen 1972:1484 skulle anta vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om ändring i uppbördsförordningen (1953:272) med av utskottet föreslagna ändringar i dels 2 § 2 mom. i förtydligande syfte, dels punkten 1 av övergångsbestämmelserna,
- 2) lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
- 3) lag om skatt för gemensamt kommunalt ändamål,
- 4) förordning om ändring i förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt,
- 5) förordning om ändring i förordningen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt,
- 6) lag om ändring i lagen (1962:398) om finansiering av folkpensioneringen,
- 7) lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
- 8) förordning om ändring i förordningen (1958:295) om sjömansskatt,
- 9) förordning om ändring i förordningen (1968:430) om mervärdeskatt,
- 10) lag om ändring i taxeringsförordningen (1956:623),

B. att riksdagen skulle avslå motionen 1972:424, i den mån motionen inte kunde anses besvarad genom vad utskottet hemställt.

Reservation hade avgivits av herrar Magnusson i Borås (m) och Söderström (m), vilka ansett att utskottet under A 3 bort hemställa

Onsdagen den
22 mars 1972

*Skatt för gemen-
samt kommunalt
ändamål, m. m.*

att riksdagen med bifall till motionen 1972:1484 skulle anta det vid propositionen fogade förslaget till lag om skatt för gemensamt kommunalt ändamål med av reservanterna föreslagen ändring.

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Herr talman! I detta betänkande föreslås bl. a. att personer som bor utomlands skall få en fördubblad kommunalskatt.

I vår reservation har jag och herr Söderström ansett att de motiveringar som har lämnats är ytterligt knapphändiga. Denna skatt fastställdes någon gång 1928 på basis av en utredning från 1926. Det har emellertid inte gjorts någon utredning som kan påvisa att de personer som befinner sig utomlands skulle kunna dra nytta av kommunalskatten i en sådan utsträckning att det finns anledning att fördubbla den.

Med hänsyn till att det icke har presterats några som helst sakliga skäl för denna fördubbling har vi yrkat avslag på den delen av Kungl. Maj:ts proposition, och jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr SCHÖTT (m):

Herr talman! Enligt 35 § taxeringsförordningen skall självdeklaration, som avgives utan anmaning, avlämnas till länsstyrelsen eller till lokal skattemyndighet i det län, där taxeringen skall äga rum, eller till ordföranden i vederbörande taxeringsnämnd.

I föl motionerade jag om en sådan ändring i gällande bestämmelser att deklaration skulle få lämnas till vilken lokal skattemyndighet eller länsstyrelse som helst men inte till taxeringsnämndsordföranden. Då avvisades motionen i sin helhet av skatteutskottet och riksdagen.

När motionen i år återkommer får vi uppleva att det läggs en proposition i vilken det första yrkandet i motionen, att deklaration skall kunna lämnas till vilken länsstyrelse eller lokal skattemyndighet som helst, är tillgodosett och att det nu också tillstyrkes av skatteutskottet. Jag noterar med glädje detta framsteg som innebär en avsevärd fördel för de skattskyldiga. Det gör nämligen deklarationsavlämnandet för dem både bekvämare och säkrare.

Att skatteutskottet ej varit moget att nu tillstyrka det andra motionsyrkandet - att deklarationen ej längre skall lämnas till taxeringsnämndsordföranden - är beklagligt. Den i motionen framförda motiveringen för detta yrkande är nämligen sakligt stark. Efter införandet av förseningsavgift är det för skydd av de skattskyldiga och ur säkerhetssynpunkt angeläget att deklaration avlämnas enbart till länsstyrelse eller lokal skattemyndighet. Båda kan ordna det så att avlämnandet kan ske under för de skattskyldiga bekväma och betryggande förhållanden.

Herr talman! Förr eller senare torde vi få mottaga en proposition som innebär bifall till även det senare yrkandet i min motion och då kan vi givetvis också räkna med tillstyrkande av skatteutskottet. Dess bättre har vi i praktiken kunnat notera en avsevärd förbättring i och med att från och med i år på deklarationens fjärde sida intagits en uppmaning till de skattskyldiga att lämna deklarationen till den lokala skattemyndigheten, vars adress också är angiven på blanketten.

Herr talman! I glädjen över de förbättringar för de skattskyldiga som vi i år onekligen kunnat notera skall jag för dagen begränsa mig till dessa kommentarer till utskottets betänkande.

Herr BRANDT (s):

Herr talman! Med anledning av vad herr Schött sade kanske jag skall tala om vad det här egentligen innebär som vi nu skall besluta om — jag skall göra det i mycket korta drag.

Propositionens förslag innebär att preliminär, slutlig och tillkommande skatt för fysiska personer och oskiftat dödsbo nu skall debiteras i hemortskommunen oavsett var beskattningsorten är belägen. Det är det viktiga i denna proposition. Anledningen till att vi fått denna proposition är huvudsakligen den skattereduktion och den spärregel som finns i det nya skattesystem som trädde i kraft i fjol och efter vilket vi nu i år har deklarerat.

Som bekant skall skatten enligt detta system reduceras med 1 800 kronor för den som har hemmamake eller för ogift med hemmavarande barn under 18 år. Denna reduktion avtrappas, som ni alla känner till, och försvinner helt när hemmamaken — eller den ogifta med hemmavarande barn under 18 år — har 4 500 kronor i inkomst.

Vidare har vi två spärregler. Den ena spärregeln gäller för beskattningsbar statlig inkomst där skatteuttaget är begränsat till 80 procent. Den andra spärregeln gäller för förmögenhetsskatten där skatteuttaget är begränsat till 80 respektive 85 procent beroende på om beloppet överstiger 200 000 kronor. Detta är alltså anledningen till att man föreslår att debiteringen skall ske i hemortskommunen.

Nu är det samtidigt här ett förslag om att man skall höja från 5 procent till 10 procent utdebiteringen för kommunalskatt för utomlands bosatta som taxeras i Stockholm för gemensamt kommunalt ändamål. Jag skall inte gå in på övriga detaljer i detta. Detta förslag är ju enhälligt tillstyrkt — utom höjningen från 5 till 10 procent. Vi menar att det väsentligaste inte är att den utomlands bosatte inte kan utnyttja det allmänna tjänster här i landet. Det kan inte en sjöman heller. Han befinner sig ofta flera månader utomlands eller till sjöss. Ändå får han erlägga en kommunalskatt som motsvarar en utdebitering på 20 kronor. Det är alltså en väsentligt högre beskattning trots att han i dessa fall befinner sig i samma situation som de utomlands bosatta som det här är fråga om. Det finns också många andra medborgare som anses bosatta här fastän de på grund av arbete eller på grund av något annat skäl befinner sig utomlands under lång tid. De får inga skattelättnader fördenskull.

Vi anser följaktligen att det är synnerligen befogat att höja den utdebitering som har gällt sedan 1928 från 5 procent till 10 procent. Det blir ändå en mycket förmånlig beskattning. Och, herr Schött, som en följd av att man gör denna konstruktion har vi också kunnat gå med på en ändring innebärande att man skall kunna avlämna deklaration till annan länsstyrelse eller lokal skattemyndighet än den där taxeringen skall ske. Så enkelt är det i själva verket, och vi är inte så till den grad konservativa i skatteutskottet att vi inte tycker att förnuftiga förslag som dessa skall kunna genomföras.

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

Skatt för gemensamt kommunalt ändamål, m. m.

Onsdagen den
22 mars 1972

*Skatt för gemen-
samt kommunalt
ändamål, m. m.*

Däremot vill vi inte ansluta oss till herr Schötts yrkande att man inte skall få lämna självdeklaration till taxeringsnämndens ordförande. Vi menar att det skulle medföra nackdelar för de skattskyldiga. Som herr Schött sade avlog riksdagen ett liknande förslag förra året. Man hade då en mycket stark motivering för detta, och jag förutsätter att den är giltig också i år. Inga nya synpunkter har anförts, varför jag yrkar bifall till utskottets förslag, som innebär att herr Schötts yrkande i denna del avslås.

Herr SCHÖTT (m):

Herr talman! Det börjar bli litet sent, och jag hade inget yrkande. Låt mig emellertid bara säga att det inte är rimligt att bibehålla systemet att självdeklaration skall kunna avlämnas till taxeringsnämndens ordförande. Det har nämligen nu införts förseningsavgift, och man måste därför ha kontroll över att deklarationen har lämnats in i rätt tid. Taxeringsnämndens ordförande har i regel ingen expedition, många ordförandeposter är vakanta, och det finns många andra olägenheter med nuvarande system. Jag skall inte trötta kammarens ledamöter med att räkna upp dem. Jag vill bara vädja till den som är intresserad att studera motionen 424. Det finns anledning att återkomma i denna fråga.

Till slut: Kommer förslagen från rätt håll, brukar skatteutskottet tillstyrka dem. Jag har gott hopp om att det framöver kan komma en proposition med det förslag för vilket jag talat.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranledes av bifall till reservationen av herrar Magnusson i Borås och Söderström, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Magnusson i Borås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 12 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranledes av bifall till reservationen av herrar Magnusson i Borås och Söderström.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstar för ja-propositionen. Då herr Magnusson i Borås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	249
Nej	—	33
Avstår	—	5

§ 6 Ökad decentralisering och stärkt lekmannainflytande inom förvaltningen m. m.

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

Ökad decentralisering och stärkt lekmannainflytande inom förvaltningen m. m.

Föredrogs konstitutionsutskottets betänkande nr 12 i anledning av motioner om ökad decentralisering och stärkt lekmannainflytande inom förvaltningen m. m.

I detta betänkande behandlades

motionen 1972:290 av herr Fälldin m. fl. (c) vari yrkats att riksdagen skulle hemställa hos Kungl. Maj:t om en parlamentarisk utredning angående åtgärder för ökad decentralisering och förstärkt lekmannainflytande inom den offentliga förvaltningen i enlighet med vad som anförts i motionen,

motionen 1972:795 av herr Oskarson m. fl. (m) samt

motionen 1972:808 av herrar Wirtén (fp) och Eriksson i Arvika (fp).

Utskottet hemställde

att riksdagen förklarade motionerna

1. 1972:290,
2. 1972:795,
3. 1972:808

besvarade med vad utskottet anförde.

Reservation hade avgivits av herrar Larsson i Luttra, Boo och Fiskesjö (samtliga c), vilka ansett att utskottet under l bort hemställa,

att riksdagen beslutade att ge Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anförde i anledning av motionen 1972:290.

Till betänkandet hade fogats ett särskilt yttrande av herrar Nelander (fp) och Molin (fp).

Herr FISKESJÖ (c):

Herr talman! I en principiellt hållen partimotion till årets riksdag, motion nr 290, har centerpartiet tagit upp en rad frågor som rör förvaltningen. Med hänsyn till den sena timmen skall jag avstå från en mera utförlig redovisning och argumentering och nöja mig med några få ord.

Motionen uppehåller sig särskilt vid decentraliseringsfrågan och önskemålen om vidgat lekmannainflytande inom den offentliga förvaltningen. Motionen anvisar en rad vägar, på vilka man kan uppnå detta. Genom en ökad decentralisering av beslutsfunktionerna, genom ökad kommunalisering och genom vidgat lekmannainflytande i statliga organ på olika plan uppnår man enligt vår mening bättre närkontakter mellan beslutsfattare och de medborgare som berörs av besluten, och man öppnar möjligheter till insyn och vidgad medbestämmanderätt. Därmed uppnår man också större flexibilitet, högre effektivitet, förbättrad service och ökad rättssäkerhet.

*Ökad decentrali-
sering och stärkt
lekmannainfly-
tande inom för-
valtningen m. m.*

Den målsättning som motionen anger har vi ytterligare understrukit i den reservation som är fogad till utskottets betänkande. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen av herr Larsson i Luttra m. fl.

Herr SCHÖTT (m):

Herr talman! I konstitutionsutskottets betänkande nr 12 behandlas frågor om decentralisering, delegation och lekmannainflytande inom den offentliga förvaltningen. Samtliga borgerliga partier har genom motioner visat sitt intresse för dessa frågor. Moderata samlingspartiet har för sin del tagit upp dem dels i sin stora partimotion, nr 294, dels i en enskild motion, nr 795, av herr Oskarson m. fl.

Med tillfredsställelse konstaterar jag den stora enighet som rått i konstitutionsutskottet vid behandlingen av detta ärende. Allmänt betygar man sitt intresse för en utveckling mot ökad decentralisering, delegation och vidgat lekmannainflytande. Efter en redogörelse för vad som de senaste åren skett i positiv riktning på detta område erinras om vissa pågående utredningar. Slutligen hemställs att riksdagen skall förklara motionerna besvarade med vad utskottet anfört.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till denna hemställan.

Herr SVENSSON i Eskilstuna (s):

Herr talman! Som herr Schött påpekade rådde en ganska stor enighet i utskottet, och vi var därför något förvånade över att centern inte kunde ansluta sig till de tre övriga partiernas ståndpunkt. Men i de frågor som här aktualiserats — decentralisering, frågan om delegation, frågan om ett lekmannainflytande — pågår i dag strävanden som i hög grad överensstämmer med önskemål som framförts i motionen. Skulle jag framföra en synpunkt med anledning av herr Fiskesjös anförande så skulle det vara att när man talar om decentralisering rör det sig ju inte bara om att flytta över beslutsfunktioner från statlig nivå till lokal, kommunal nivå utan ofta också att flytta över funktioner från statlig central nivå till statlig regional och lokal nivå.

Vi strävar här efter att få ett inflytande från folkstyrets sida såsom säges i reservationen. Jag vill betona att även den statliga förvaltningen ytterst vilar på folkstyre och är underställd medborgarnas intentioner uttryckta i val, så att man här alltså kan åstadkomma det som är det viktigaste, nämligen goda resultat exempelvis inom regionalpolitiken genom både statliga och kommunala förvaltningsorgan.

Med dessa ord yrkar jag därför bifall till utskottets hemställan.

Herr NELANDER (fp):

Herr talman! I dessa viktiga frågor om decentralisering och ökat lekmannainflytande i förvaltningen är meningsskiljaktigheterna ringa. Givet är att överföringen från central till lokal nivå kan ha stora regionalpolitiska konsekvenser. I vårt särskilda yttrande erinrar herr Molin och jag om vår motion nr 204 som hänvisats till inrikesutskottet. I denna pekas på möjligheterna att sammanväga de regionalpolitiska, närdemokratiska och ekonomiska aspekterna med en förbättrad effektivitet i förvaltningen.

Herr talman! Med erinran om detta yttrande ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr FISKESJÖ (c):

Herr talman! Herr Svensson i Eskilstuna erinrade om att motionen fått ett positivt mottagande i utskottet och det är väl i och för sig riktigt. Han uttalade sin förvåning över att centern inte kunnat ansluta sig till majoritetsskrivningen. Det beror bl. a. på att utskottsmajoriteten på ett par ställen i sin skrivning sätter kravet på decentralisering i motsatsställning till dels effektiviteten, dels rättssäkerheten.

Vi delar inte den tveågsenhet som utskottsmajoriteten visar på dessa punkter. I stället bidrar som jag framhöll i mitt inledningsanförande en decentraliserad förvaltning enligt vår mening till ökad effektivitet, bättre service och ökad rättssäkerhet.

Om det nu är på det sättet att utskottsmajoriteten delar det synsätt som finns i vår motion och vår reservation är det svårt för oss att finna någon förklaring till att majoriteten inte anslutit sig till vår reservation. Men den möjligheten står ju fortfarande öppen när vi nu går till votering i frågan.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herr Larsson i Luttra m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Fiskesjö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i betänkandet nr 12 punkten 1 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av herr Larsson i Luttra m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Fiskesjö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	214
Nej	—	62
Avstår	—	12

Punkterna 2 och 3

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

*Ökad decentrali-
sering och stärkt
lekmannainfly-
tande inom för-
valtningen m. m.*

Onsdagen den
22 mars 1972

Förbud mot försäljning av bostadsrättslägenhet på offentlig auktion m. m.

§ 7 Förbud mot försäljning av bostadsrättslägenhet på offentlig auktion m. m.

Föredrogs lagutskottets betänkande nr 2 i anledning av motion angående förbud mot försäljning av bostadsrättslägenhet på offentlig auktion m. m.

I detta betänkande behandlades motionen 1972:179 av herr Engström m. fl. (vpk) vari hemställt att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde dels förslag om sådan ändring av bostadsrättslagen att försäljning av bostadsrättslägenhet på offentlig auktion förbjöds, dels förslag om förbud mot försäljning av bostadsrättslägenheter till överpris samt om offentlig kontroll av överlåtelse av bostadsrätt.

Utskottet hemställde att riksdagen skulle avslå motionen 1972:179.

Reservation hade avgivits av herr Israelsson (vpk), vilken ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1972:179 hos Kungl. Maj:t begärde dels förslag om sådan ändring av bostadsrättslagen att försäljning av bostadsrättslägenhet på offentlig auktion förbjöds, dels förslag om förbud mot försäljning av bostadsrättslägenheter till överpris samt om offentlig kontroll av överlåtelse av bostadsrätt.

Herr ISRAELSSON (vpk):

Herr talman! I motionen 179 till årets värriksdag har herr Engström tillsammans med några partikamrater tagit upp problemet med de i många fall mycket höga priser som tas ut vid överlåtelser av bostadsrättslägenheter, främst inom de större städerna i landet.

Motionärernas grundtanke är att bostadsrätter inte skall få betraktas som handelsvara och därigenom blir föremål för hänsynslös spekulation som kommer att drabba människor som är i trängande behov av bostad.

Vid 1971 års värriksdag antogs ny bostadsrättslag, som skall träda i kraft vid nu instundande halvårsskifte. Herr Engström stod även då först på en motion som bl. a. tog upp samma krav som den nu förevarande motionen. Då problemen i fråga om överlåtelser av bostadsrätter står kvar och även skärpts upprepar motionärerna nu sina krav.

De stora bostadskooperativa organisationerna, HSB och Svenska riksbyggen, har framtagit rekommendationspriser vid överlåtelse av bostadsrätt. Dessa är uppbyggda så att rekommendationspriserna kommer att ligga väsentligt högre än de överlåtelsevärden som kunde godtagas då kontrollagen gällde. Trots detta sker nu ett stort antal överlåtelser till priser som mångdubbelt överstiger de rekommenderade. I betänkandet intagen statistik, som begränsar sig till HSB och Riksbyggen, visar att såväl antalet fall med överpriser som graden av överpriser ökat jämfört med år 1970. Erfarenheten talar för att överpriserna vid överlåtelser inom de fristående bostadsrättsföreningarna, för vilka statistik inte föreligger, inte är lägre utan i stället väsentligt högre.

Under fjolårets debatt i denna fråga exemplifierades drastiska fall av

överpriser vid försäljning av bostadsrättslägenheter. Fallet med landshövdingens fru på Gärdet som sålde en lägenhet för 100 000 kronor där insatsen från början var 16 000–17 000 kronor nämndes. Det hävdades också att dessa förhållanden inte bara gäller enstaka lägenheter med attraktivt läge i innerstaden utan att de också gäller i t. ex. Stockholms förorter. Ett stort antal exempel ur dagspressens annonssidor visade att mycket höga överlåtelsevärden förekom även i Stockholms förorter. Förhållandena nu, ett år senare, visar att ytterligare stegring ägt rum.

En återspeglning av dessa otillfredsställande förhållanden utgör en motion från Hyresgästföreningen i Storstockholm till dess förbunds kongress där återinförande av en kontrollag i fråga om överlåtelser av bostadsrättslägenheter krävs.

Nu gällande skattelagstiftning gör det möjligt att efter fem års innehav sälja bostadsrättslägenhet med en skattefri vinst. Det är här att märka att i fråga om äldre bostadsrättslägenheter denna vinst grundar sig på försäljning av ett objekt på vilket det allmänna tidigare satsat betydande belopp i form av avskrivna tillägglån m. m. Det framstår som otillständigt att en slopad kontrollag skall göra det möjligt att profitera på bostäder som tillkommit genom medverkan från en dylik socialt inriktad långivning.

I utskottets skrivning i anledning av förevarande motion sägs att utskottet finner tendensen till ökat antal överpriser vid överlåtelser av bostadsrätter oroande. Man understryker vikten av att utvecklingen följs med uppmärksamhet och förordar att om någon mera markant höjning skulle inträffa frågan tas upp till förnyat övervägande.

Jag skulle nu vilja ställa en direkt fråga till lagutskottets herr ordförande, men jag ser att den ordinarie ordföranden inte är här: Vad menas egentligen med en markant höjning? Enligt motionärernas mening har vi redan en sådan, och det är anledningen till att motionen väckts.

Då rätten att försälja bostadsrättslägenhet till överpris grundlagges i den nya bostadsrättslagens 10 §, som medger att bostadsrättsförening kan sälja bostadsrättslägenhet på offentlig auktion för dödsbos räkning, måste denna paragraf utgå eller ges sådant innehåll att den upphör i denna funktion.

Vid fjolårets debatt anförde justitieministern Geijer: "Men jag vill framhålla att jag absolut inte vill skriva under på att man skall avsäga sig möjligheten att via en kontrollagstiftning komma till rätta med dessa olägenheter."

Herr talman! Vi anser att tiden nu är mogen för stoppande av de stigande överpriserna vid överlåtelse av bostadsrätter genom införande av en kontrollagstiftning på området, och jag vill därför slutligen yrka bifall till den reservation som är fogad till lagutskottets betänkande nr 2.

Herr SVEDBERG (s):

Herr talman! Som herr Israelsson erinrade om föreslås i den här motionen skärpta bestämmelser vid överlåtelse av bostadsrättslägenheter. Motionen förkom ju även vid fjolårets riksdag, som herr Israelsson sade, i samband med att den nya bostadsrättslagen antogs.

Det ansågs då av utskottet — och riksdagen godtog den meningen —

Onsdagen den
22 mars 1972

Förbud mot försäljning av bostadsrättslägenhet på offentlig auktion m. m.

att det måste te sig väl drastiskt att på nytt införa det förbud och den kontroll som nu föreslås igen i motionen. Det kunde få till följd att vid sådana överlåtelser en del av köpeskillingen gavs under bordet. Det kunde även befaras att intresset bland de bostadssökande för att skaffa sig bostadsrättslägenheter skulle minska om man vid en eventuellt senare nödtvungen försäljning mycket väl kunde tänka sig en viss förlust på den kanske surt förvärvade insatssumman men att någon som helst vinst ej skulle kunna komma att tolereras, allt i jämförelse med de beräknade överlåtelsevärdena. Det vore inte så bra, eftersom bostadsrätt är en fin kollektiv ägarform som på allt sätt bör uppmuntras.

Utskottet har i stort sett samma bedömning i år som förra året, nämligen att det vore förenat med åtskilliga problem att på nytt införa prisreglering på bostadsrätter sedan marknaden under en tid varit fri, även om det kan medges att utvecklingen beträffande överlåtelsevärdena inte är fullt tillfredsställande.

Herr Israelsson erinrar ju om den statistik som HSB redovisar för 1971. Den visar en viss stegring av det antal försäljningar som ägt rum till priser över de rekommenderade värdena. Men även procenttalet för försäljningar till underpris har ökat. Den höjning av prisläget som HSB visar på gäller i första hand storstäderna. På orter med mindre än 50 000 invånare är således antalet överlåtelser till underpris större än antalet överlåtelser till överpris. Riksbyggens statistik, som omfattar tiden 1 maj 1970 till 30 mars 1971, får av organisationen själv den bedömningen att den genomsnittliga prisutvecklingen i stort sett är konstant men att det skett en ökad spridning av de verkliga överlåtelsepriserna i förhållande till de rekommenderade priserna.

Även om det är åtskilligt som talar mot ett bifall till den här motionen, vill utskottet gärna medge att den tendens till ett ökat antal överpriser som den senaste statistiken visar är en källa till oro. Utskottet understryker därför vikten av att utvecklingen följs med uppmärksamhet. Om det sker någon markant höjning av prisläget, bör frågan tas upp till förnyat övervägande.

Herr Israelsson frågade vad man menar med en markant stegring av priserna. Då får man väl säga att i varje fall sedan fjolåret har det inte skett en sådan.

Skattefrågan, som herr Israelsson också något berörde, hör ju inte lagutskottet till, men jag tror inte att vi har överskridit våra befogenheter när vi erinrat om att det är möjligt att i likhet med vad fallet är för egnahem införa skattskyldighet för övervinsterna på bostadsrätter. I den frågan har för övrigt Landsorganisationen i ett yttrande i år sagt att det är angeläget att realisationsvinstbeskattningen utformas så, att realisationsvinster vid överlåtelse av bostadsrätt beskattas efter samma grunder som annan motsvarande realisationsvinst. LO anser att realisationsvinstkommittén skall ta itu med frågan.

Jag nämner detta därför att det är att förmoda att önskemålen från såväl motionärerna som reservanten bleve tillgodosedda i avsevärd mån om skattefrågan i det här avseendet löstes på ett rimligt sätt.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr ISRAELSSON (vpk):

Herr talman! Det är sent och jag skall inte säga mycket mer. Det är bara ett par argument som jag har invändningar mot och som jag vill beröra.

Argumentet att det uppkommer problem om en kontrollag införs, därför att marknaden varit fri i mer än tre år nu, har fog för sig. De som redan betalat överpriser vill rimligen ha tillbaka sina pengar vid en kommande försäljning. Jag anser emellertid att dessa problem inte skall få förhindra att åtgärder vidtas mot en helt oacceptabel utveckling på det här området. Det bör vara möjligt att genom övergångsbestämmelser komma till rätta med dessa problem. Det är ju också möjligt att ge en ny kontrollag en annan utformning än den gamla och tillämpa den i samverkan med de bostadskooperativa organisationerna, något som justitieministern också nämnde i fjolårets debatt.

I vad gäller tanken på att beskatta vinsterna av försäljning av bostadsrätter, så ställer jag mig mera skeptisk. Jag anser att om man skall komma till rätta med problemet måste en skärpning av beskattningen kombineras med införande av en kontrollag. Jag tror att man riskerar att de verkliga priserna på bostadsrättslägenheter icke kommer i dagen, om man endast ändrar beskattningen.

Slutligen vill jag konstatera att utskottet i sin skrivning i realiteten är ganska positivt till vad vi i motionen har anfört, även om utskottet inte just nu vill gå så långt som till att föreslå bifall till motionen.

Herr SVEDBERG (s):

Herr talman! Det är väl bättre om det går att komma till rätta med de här anförda problemen utan offentlig kontroll och maximerade priser. Dylka åtgärder bör väl vidtas först i en krissituation, och man kan inte säga att det råder en sådan nu på det här området.

Det är även att märka att bostadsrättsföreningarna själva har möjlighet att införa bestämmelser i vad gäller överlåtelsepriserna, så det råder full demokrati i det fallet.

Vi får heller inte glömma bort att det är höga priser även på nybyggda bostäder och dyra hyreskostnader. Jag såg just i tidningen i dag uppgifter om att det finns 6 500 lägenheter som saknar hyresgäster här i landet, och bara ute i Märsta finns det 100 tomma insatslägenheter som Riksbyggen har uppfört. Det finns alltså problem på bostadsområdet inte bara när det gäller de ting som diskuteras i det föreliggande betänkandet.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herr Israelsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Israelsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i betänkandet nr 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av herr Israelsson.

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

Förbud mot försäljning av bostadsrättslägenhet på offentlig auktion m. m.

Nr 46

Onsdagen den
22 mars 1972

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Israelsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 263
Nej — 14
Avstår — 10

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren uppskjuta behandlingen av återstående ärenden på föredragningslistan till ett annat sammanträde.

§ 8 Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades att följande enkla fråga denna dag framställts, nämligen av

Nr 138 Herr *Måbrink* (vpk) till herr justitieministern angående förfarandet vid utlämning för brott:

Är statsrådet beredd att i syfte att öka rättsskyddet för utländska medborgare medverka till sådan förändring av lagen av den 6 december 1957 om utlämning för brott att möjligheten att föra muntlig förhandling inför högsta domstolen ökar samt medverka till att möjlighet beredes för svensk myndighet att enligt här gällande praxis pröva misstankens skälighet?

§ 9 Kammaren åtskildes kl. 0.18.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert